

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BAĞLANMA STİLİ İLE EVLİLİĞE YÖNELİK
TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Fidan MAJİDOVA

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı

Aile Danışmanlığı Programı

Ekim 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BAĞLANMA STİLİ İLE EVLİLİĞE YÖNELİK
TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fidan MAJİDOVA

(Y.1616.010008)

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı

Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

Ekim 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1616.010008 numaralı öğrencisi Fıdan MAJIDOVA'nın "BAĞLANMA STİLİ İLE EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13.06.2019 tarih ve 2019/08 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 03.10.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER			
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi	Melek İPEK	İstanbul Aydın Üniversitesi
1. Üye	Prof. Dr.	Uğur TEKİN	İstanbul Kent Üniversitesi
2. Üye	Prof. Dr.	Ahmet ŞİRİN	Marmara Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Bağlanma Stilleri ile Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (12/06/2019)

Fidan MAJİDOVA

ÖNSÖZ

Bebeklik ve erken çocukluk deneyimleri, bireyin ailesinde tecrübe edindiği yaşantıların onun evliliğe olan görüşlerini nasıl etkilediğini araştırdığım Tez çalışmam boyunca bilgi ve birikimini paylaşmaktan sakınmayan, faydalı eleştirileri ve yorumlarıyla büyük katkılarından dolayı değerli hocam, Dr. Öğr. Üyesi Melek İpek'e, Yüksek Lisans Eğitimim ve çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen hocalarım Uğur Tekin'e, Ayşin Çetinkaya Büyükbodur'a, Akademik eğitimim boyunca beni maddi manevi destekleyen annem ve aileme, Anket ve form çalışmamda, daha fazla kişiye ulaşmamda yardımcı olan, bana enerji ve güç veren arkadaşlarıma, Teşekkürlerimi bildirmeyi bir borç bilirim.

Ekim 2019

Fidan MAJİDOVA

Psikolog

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT.....	xix
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Amacı ve Önemi.....	2
1.2 Problem	3
1.3 Sayıtlar	3
1.4 Sınırlılıklar.....	4
2 KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1 Evlilik ve Eş Seçimi	5
2.2 Evlilik ve Evliliğe İlişkin Tutum.....	5
2.3 Bowen Aile Sistemi Teorisi	9
2.4 Aile ve Kültürel Değerler, Toplumsal Roller ve Sosyal Öğrenme.....	14
2.5 Ebeveyn Boşanmasının Evlilik Tutumuna Etkisi.....	16
2.6 Demografik Değişkenlere Göre Evlilik Tutumunda Farklar.....	18
2.7 Bağlanma Kuramı.....	19
2.7.1 Mary Ainsworth'ün Katkıları.....	20
2.7.2 Dörtlü Bağlanma Modeli.....	23
2.7.2.1 Güvenli bağlanma.....	24
2.7.2.2 Saplantılı bağlanma.....	24
2.7.2.3 Korkulu/kaçınan.....	24
2.7.2.4 Kayıtsız bağlanma.....	25
2.7.3 Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma	25
2.8 Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemlerinde Bağlanma.....	29
2.9 Bağlanma ve Kişiler Arası İlişkiler	30
2.10 Bağlanma ve Evlilik Sorunlarında Aile ve Çift Terapisi	31
2.10.1 Psikanalitik Çift Terapisi.....	32
2.10.2 Nesne İlişkileri Çift Terapisi	32
2.10.3 Analitik Çift Terapisi	33
2.10.4 Davranışçı Evlilik Terapisi.....	33
2.10.5 Bütünleştirici Davranışçı Terapi	33
2.10.6 Bilişsel Davranışçı Evlilik Terapisi.....	33
2.10.7 Duygusal Odaklı Terapi	34
2.10.8 Yapısal Stratejik Evlilik Terapisi	34

3 YÖNTEM	35
3.1 Araştırma Modeli.....	35
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi.....	35
3.3 Kullanılan Ölçme Araçları.....	35
3.2.1 Demografik Bilgi Formu	36
3.3.2 İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ).....	36
3.3.3 İlişkiler Ölçeği Anketi (İAÖ)	36
3.4 Verilerin Analizi	37
4 BULGULAR	41
4.1 Bağlanma Stillere İlişkin Bulgular	44
4.2 Evlilik Tutumuna İlişkin Bulgular	49
4.3 Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkisel Analizler.....	51
5 TARTIŞMA VE SONUÇ	53
5.1 Bağlanma Stilleri	53
5.2 Evlilik Tutumu.....	55
5.3 Öneriler.....	58
KAYNAKÇA	61
EKLER	65
Demografik Bilgi Formu	66
İnönü Evlilik Tutum Ölçeği (İETÖ).....	67
İlişkiler Ölçeği Anketi (İAÖ)	69
ÖZGEÇMİŞ	73

KISALTMALAR

DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
İÖA	: İlişkiler Ölçeği Anketi
İETÖ	: İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği
YOS	: Yabancı Ortam Sınıflandırması
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Cronbach Alfa Güvenilirlik Testi.....	38
Çizelge 3.2: Örnekleme Yeterliliğinin KMO ve Barlett Testi Ölçümü.....	38
Çizelge 4.1: Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Medeni Durumuna İlişkin Bulgular	42
Çizelge 4.2: Üniversite Öğrencilerinin Çalışma Durumlarına İlişkin Sonuçlar	43
Çizelge 4.3: Bağlanma Stillerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	44
Çizelge 4.4: Bağlanma Stillerinin Cinsiyete Göre Farklılıklarına İlişkin Bulgular...	45
Çizelge 4.5: Bağlanma Stillerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması	46
Çizelge 4.6: Bağlanma Stillerinin Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması	47
Çizelge 4.7: Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	48
Çizelge 4.8: Katılımcıların Evlilik Tutumlarına İlişkin Betimsel Analizler.....	49
Çizelge 4.9: Evlilik Tutumunun Cinsiyete Göre Oranlarına İlişkin Bulgular	49
Çizelge 4.10: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Yaşlarına Göre Karşılaştırılması	49
Çizelge 4.11: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması	50
Çizelge 4.12: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması.....	50
Çizelge 4.13: Bağlanma Stili ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişki	51
Çizelge 4.14: Bağlanma Stillerinin ve Evlilik Tutumunu Yordama Gücü.....	51

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1: Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	41
Şekil 4.2: Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Medeni Durumuna Göre Gelir Durumundaki Farklılıklara Yönelik İlişkin Bulgular	44

BAĞLANMA STİLİ İLE EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmada bağlanma stilleri ve evlilik tutumunun araştırılması, bağlanma stilinin ve sosyo-demografik değişkenlerin evlilik tutumuna etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden bağıntısal teknik kullanılmıştır. Konu ile ilgili gerekli literatür çalışması yapıldıktan sonra araştırılacak problem ve sorular oluşturulmuştur.

Araştırma İstanbul Aydın Üniversitesinde öğrenim gören, evli olmayan, 18-25 yaş aralığında olan 200 öğrencinin gönüllü katılımı esasında gerçekleştirilmiştir. Analizde, 113'ü kadın ve 87'si erkek olan katılımcıların verileri yer almaktadır. Veri toplama amacı ile, demografik bilgi formu, İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ) ve İlişkiler Ölçeği Anketi (İÖA) uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin güvenilir olup olmadığını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik testi uygulanmıştır. Bu test sonucunda anket ölçeğinin yeterince güvenilir olduğu görülmüştür. Faktör analizine geçilmeden önce verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analizi ile test edilmiş ve uygun görülmüştür. Demografik değişkenlerin grupları arasında faktörler açısından fark olup olmadığına bakmak adına ANOVA ve T testi yapılmıştır. Bu testlerin sonucuna göre ise fark olma durumuna göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını görmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

Yapılan analizlerden elde edilen bulgular yorumlanarak bağlanma stilinin evlilik tutumuna etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Verilerin analizi sonucunda bağlanma stillerinden güvenli ve saplantılı bağlanma stilleri ile evlilik tutumu arasında pozitif ilişki olduğu saptanmıştır. Evlilik Tutumu ve kayıtsız bağlanma stili ile ise düşük oranda negatif ilişki olduğu görülmüştür. Kayıtsız bağlanma stilinin cinsiyete ilişkin bulgularında erkek ve kadın katılımcılar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik Tutumu, Bağlanma Stili, Çocukluk, Ebeveyn İlişkisi*

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT STYLES AND MARITAL ATTITUDE

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate attachment styles and marital attitudes and to determine the effect of attachment style and socio-demographic variables on marital attitude. Correlative technique, one of the quantitative research methods, was used in the research. After the necessary literature study on the subject, problems and questions to be investigated were created.

The study was conducted on the basis of voluntary participation of 200 unmarried students between 18-25 years of age at Istanbul Aydın University. In the analysis, the data of the participants were 113 female and 87 male. Demographic information form, İnönü Marital Attitude Scale (IEST) and Relationships Questionnaire (RSI) were applied to collect data.

Cronbach's alpha reliability test was used in order to determine the reliability of the questionnaire used in the study. As a result of this test, the scale was found to be sufficiently reliable and analyzes were started. The compatibility of the data to factor analysis was tested with the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analysis before the factor analysis. ANOVA and T tests were performed to see whether there was a difference between the groups of demographic variables in terms of factors. According to the results of these tests, Tukey test from Post Hoc tests was used to see which groups result is different.

The results of the analyzes were interpreted and the effect of attachment style on the marital attitude was tried to be revealed.

As a result of the data analyzes, it was found that there was a positive relationship between secure and preoccupied attachment styles and marital attitude. There was a low negative correlation with Marital Attitude and dismissive avoidant attachment style.

Significant differences were found between male and female participants in the findings of dismissive avoidant attachment style.

Keywords: *Marital Attitude, Attachment Style, Child, Parental Relationship*

1 GİRİŞ

Bağlanma kuramı, John Bowlby tarafından geliştirilmiş olup, çocuk ve anne ya da bakım veren arasında çocuğun güvende hissetmesini, emniyetini, hayatta kalmasını sağlamak üzere oluşan bağı araştırmaktadır.

Kuramın kökenleri Freudyan psikanalize ve nesne ilişkileri teorisine dayanmaktadır. John Bowlby'nin Psikolog Mary Ainsworth ile birlikte çalışması, bağlanma teorisinin gelişimine katkıda bulunmuştur. Bowlby'e göre psikanalist ve psikanalitikten etkilenenler anne ile stabil ve kalıcı ilişkinin bebeklik ve çocukluk döneminde hayati olduğunu onaylamaktadır. John Bowlby ayrılma ve kayıp sonrası çocukların nasıl etkilendiğiyle ilgilenmiş ve konuyla ilgili detaylı araştırmalar yapmıştır. Bağlanma kuramında bireyin erken çocukluk dönemindeki ihmal, terk edilme gibi gerçek travmatik yaşantıları ve bu yaşantılarla ilişkili süreçler önemlidir.

Bebek, hayatının ilk yılında bakım veren kişi ile ayrılma ve bağı tekrar kurulması deneyimlerini içeren sayısız yaşantılar sonucunda, bu etkileşimleri karşılayan duygulanımların temsili modellerini geliştirmektedir. Bu içselleştirme sonucu bağlanma stilleri oluşur ve başlangıçta değişken olan bu model büyüdükçe değişmez hal alarak kişinin ilişki dinamiklerinin temelini oluşturmaktadır.

Bağlanma stili partner seçimi, ilişkinin gelişimi ve sonuçlarını etkileyebilmektedir. Erken çocuklukta belirlenen bu kalıp yetişkinlikte de işlevine devam ederek ilişkileri etkileyen bir modele dönüşmektedir. Yetişkin birey bu bağlanma stillerini başkalarıyla ilişkilerine, duygu, motivasyon ve beklentilerine yansıtmaktadır. Bağlanma modelleri bireylerin ihtiyaçlarına nasıl tepki gösterdiği ve onu karşılamak için neler yaptıklarını göstermektedir. Eğer güvenli bağlanma stili geliştirse, birey özgüvenli, kendinden emindir ve diğerleriyle etkileşime rahatlıkla girmektedir. Bireyde güvensiz bir bağlanma modeli oluştuysa bu kişi onun için doğru olmayan ve mutlu etmeyecek kişileri seçmeye daha yatkın olmaktadır.

Evlilik, temel niteliğini M.Ö. 2000'den günümüze kadar sürdüren bir kültürdür. Birçok insanın hayatındaki en önemli amaçlardan biri mutlu bir evliliği korumaktır. Ancak son elli yılda, özellikle batı toplumlarında evlilik ve doğum oranları azalmış,

boşanma oranları artmıştır. Bu demografik değişiklikler, bireylerin evlilik kurumuna olan inanç ve tutumlarını göstermektedir.

Blagojeviç'e göre, bireyin kendi kökeni, ailesinde yaşadıkları deneyimler ve sosyal kimliği evliliğe yönelik tutumlarının şekillenmesini etkilemektedir (Blagojevic, 1989: 217).

Son yıllarda boşanma oranlarında olan artış ve evlenme rakamlarında düşüş evliliğe dair inanç ve tutumları sorgulamayı beraberinde getirmektedir.

Bowen'in aile sistemi teorisi, evliliğe karşı duygular ve tutumlarla ilgili birçok hipotezi değerlendirmek için bir temel sağlamaktadır. Bu teorinin nesiller arası aktarım kavramına göre, aile kültürü bir nesilden diğerine geçmektedir. Bu anlamda, aile kültürü topluluk mirasını da etkilemektedir. Çocukların bakış açısından değerlendirildiğinde, çocukların bağımsız düşünme becerilerinin geliştirilmesinde aile yapılarının etkili olduğu görülmektedir. Aile içindeki doyumsuz ilişkiler, bireylerin gelecekteki ilişkileri hakkında olumsuz duygulara ve evlilik gibi daha yakın bir ilişki gerektiren durumlardan kaçınmaya neden olabilmektedir.

Öte yandan, daha sağlıklı iletişimi olan ailelerin bireyleri evliliğe karşı daha olumlu bir tutum geliştirmektedir. Sosyal öğrenme kuramı açısından bakıldığında, bireylerin davranış ve tutumlarının gözlem, taklit ve deneyimler yoluyla öğrenildiği düşünülmektedir. Böylece bireylerin gözlemleri, ebeveynlerinin ilişkileri, yaşadıkları toplumsal ortam, aileden ve çevresinden aldıkları takviyeler ile gelecekte yapacakları evliliğe yönelik tutumları şekillenmektedir.

Bu çalışmada gençlerin evlenme konusundaki algılarını incelenmekte ve bunu etkileyen faktörler ele alınmaktadır.

1.1 Araştırma Amacı ve Önemi

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve evlilik tutumu arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Bağlanmanın yanı sıra, yaş, cinsiyet, ebeveynlerin medeni durumu, eğitim ve maddi kazanç gibi demografik etkenlerin gençlerin evlilikle ilgili düşüncelerine etkisi sorgulanmaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlar, genellikle evlilik doyumu ve güvenli bağlanma arasında gözle görülür bir pozitif ve güvensiz bağlanma ile negatif bir korelasyon olduğunu göstermektedir.

Üniversite öğrencilerinin, evlilik tutumu ve bağlanma stiline ölçülmesi ile psikoloji alanında çalışan profesyonellerin konuyla ilgili araştırma ve görüşlerine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

1.2 Problem

Araştırmanın temel sorusunu üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarında bağlanma stillerine göre fark olup olmadığı oluşturmaktadır.

Araştırmanın diğer alt soruları aşağıdaki gibidir:

1. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri sosyo demografik profile göre (cinsiyet, yaş ve gelir) farklılık göstermekte midir?
- 3-Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumları sosyoekonomik profile göre (cinsiyet, yaş, gelir) anlamlı olarak değişmekte midir?
4. Üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumları anne-babalarının medeni durumuna göre farklılık göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Belirtilen sorulara gelen yanıtların analiz edilerek bulguların değerlendirilmesi ile üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile evliliğe ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı belirlenerek, evlilik ve ebeveynlik ile ilgili daha bilinçli nesiller yetişmesi ne katkı sağlayacak çözümler önerilmesi hedeflenmektedir.

1.3 Sayıtlar

Araştırmada kullanılan yöntemler araştırma amacına uygun olarak seçilmiştir.

Araştırmada ölçek olarak, İnönü Evlilik Tutumu ölçeği; İlişkiler Ölçeği Anketi ve araştırmacının hazırladığı Demografik Form kullanılmıştır.

Örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinin ölçekleri oluşturan sorulara tarafsız ve samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.4 Sınırlılıklar

1. Araştırma, İstanbul Aydın Üniversitesinde öğrenim gören ve evli olmayan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma, amaç ve hedef bölümünde yer alan sorular ile sınırlıdır.
3. Araştırma, kullanılan istatistiksel analizler ile sınırlıdır.

2 KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Evlilik ve Eş Seçimi

Evlilik, kadın ve erkeğin aile kurmak üzere, yasal olarak onaylanmış şekilde hayatlarını beraber devam ettirmeleridir. Evlilikle ilgili yapılan birçok araştırmalar, farklı faktörleri ve bakış açılarını ele alarak değişik sonuçlar sunmuştur.

Bireyin, ortak bir yaşamı ve sorumluluklarını paylaşacağı partnerini seçmesinde etkin olan birçok faktör bulunmaktadır. Bazıları için evlilik, iki özgür iradeli bireyin hayatlarını beraber sürdürmesi anlamına gelirken, diğer tarafta, bunu toplum ve kültürün bir zorunluluğu, aynı zamanda, ihtiyaçların giderilmesi olarak gören grup mevcuttur.

Eş ve partner seçiminde, bireyin seçimini etkileyen faktörleri inceleyen araştırmaların sonuçları da değişkendir. Tamamlama teorisine göre, bazı kişiler zıt kişilik özelliklerine sahip olan insanları daha çekici bulmakta ve partner olarak seçmektedir. Örnek olarak, sosyal ilişkilerinde uyumsuz ve çekingen olanlar, onları tamamlayacak şekilde, daha sosyal ve rahat iletişim kurabilen insanları tercih etmektedirler. Bu teori, kişinin onda eksik olan özelliklere sahip insanlarla kendisine tamamlanmış hissettiği düşüncesini savunmaktadır.

Benzerlik teorisi ise, yakın ilişkilerin dengesi için uyum ve benzerliklerin önemli olduğunu savunmaktadır. Benzer düşünce yapısı, olaylara karşı benzer tutumlar ve ortak sosyal, politik ve dini özellikler partnerin daha tahmin edilebilir olması demektir. Özellikle eş seçiminde, bu benzerlikler, daha güvene dayalı ilişkiler kurulmasını desteklemektedir (Akpınar, 2016).

2.2 Evlilik ve Evliliğe İlişkin Tutum

Evlilik, kadın ve erkeğin sevgi, güven ve arkadaşlığı üzerine kurulan bir kurum olup, çocuk sahibi olma, onların sorumluluğunu beraber paylaşma ihtiyaçlarına dayanan resmi bir ilişkidir. Evlilik, dini ve ahlaki açıdan topluma uygun olan ve yasal nikah gerektiren bir birlikteliktir.

Bu ilişki biçimi, devletin hukuk yetkisindedir ve aynı zamanda, toplumsal gelenek ve dini inançlarla şekillenmektedir (Akpınar, 2016).

Evlilik kurumu sürekli bir evrim sürecinde olmuş ve değişime uğramıştır. Taş Devrinde cinsel davranışları organize ederek kontrol etmenin, çocuk yetiştirilmesi ve günlük yaşamın görevleri için istikrarlı bir yapı sağlamanın bir yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu temel kavram, farklı kültürler ve çağlar boyunca birçok biçim almıştır.

Evlilik sözleşmelerinin ve törenlerin ilk kanıtı Mezopotamya'da olmakta ve 4.000 yıl öncesine dayanmaktadır. Antik dünyada, evlilik öncelikle iktidarı koruma aracı olarak krallar ve egemen olan sınıfın diğer üyeleri arasında ittifaklar kurmak, toprak kazanmak ve meşru mirasçılar üretmeye hizmet etmiştir. Evlilik kelimesinin kökeni, ana anlamına gelen mater kelimesinden türetilen Latince matrimonyum kelimesinden gelmekte ve ima edildiği gibi mirasçıların üretimi için önemli kabul edilmekte idi. Evlilik kurumu, soyun devamını sağlamak, toplum düzenini oluşturmuş ve insanların daha kurallara uygun yaşaması için özendirmiştir.

Eski Roma'da evlilik, emperyal hukuk tarafından yönetilen sivil bir ilişki biçimiydi. Ancak imparatorluk yıkıldığı zaman, 5. yüzyılda kilise mahkemeleri evliliği devraldı ve kutsal bir birliğe yükseltmiştir. Kilisenin gücü Orta Çağ'da büyüdükçe, evlilik üzerindeki etkisi de artmıştır. Evlilik, 1215 yılında vaftiz ve kefaret gibi ayinlerin yanı sıra, kilisenin yedi töreninden biri olarak ilan edilmiştir. Ancak, yalnızca 16 yüzyılda, kilise düğünlerin halka açık bir şekilde, bir rahip tarafından yapılabileceğine karar vermiştir.

İnsanlık tarihinin çoğu için aşkın evliliğe etkisi kabul edilmemekte idi. Evlilik, " bu kadar kırılgan bir duyguyu " temel almak için ciddi mesele olarak kabul edildiği savı temel bir görüştür. "Bir Tarih, Evlilik" kitabının yazarı Stephanie Coontz, "Aşk ondan büyüyebilirse, harikadır" demiştir (Adam Parker, 2012).

Aslında, aşk ve evlilik bir zamanlar birbirleriyle uyumsuz olarak kabul edilmiştir. 2. yüzyılda bir Roma siyasetçisi karısını halk arasında öptüğü için Senato'dan sınır dışı edilmiş ve bu davranışı "utanç verici" olarak kınanmıştır. 12. ve 13. yüzyıllarda, Avrupa aristokrasisi evlilik dışı ilişkileri gündelik hayatın cesur gerçeklikleri ile sınırlandırılmamış en yüksek romantizm şekli olarak görüyordu. 18. yüzyılın

sonlarında, Fransız filozof Montesquieu, karısına aşık olan bir erkeğin, başka bir kadın tarafından sevilemeyecek kadar sıkıcı olduğunu yazmıştır.

17. ve 18. yüzyıllarda Aydınlanma düşünürleri, yaşamın mutluluk arayışı ile ilgili olduğu fikrine öncülük ettiği zamanlarında, zenginlik veya statüden ziyade aşk için evlenmeyi savunmuşlardır. Bu eğilim, Endüstri Devrimi ve 19. yüzyılda orta sınıfın büyümesiyle artmış buda, genç erkeklerin ebeveynlerinin onayından bağımsız olarak bir eş seçmelerini ve bir düğünün ücretini ödemelerini sağlamıştır. İnsanlar aşk hayatlarını daha fazla kontrol altına alırken mutsuz sendikalara son verme hakkı talep etmeye başlamıştır ve boşanmalar çok daha yaygın hale gelmeye başlamıştır.

Binlerce yıl boyunca, yasalar ve gelenekler, kadınların kocalarına tabi kılınmasına zorladı. Ancak, kadın hakları hareketi 19. ve 20. yüzyıl sonlarında güçlendikçe, kadınlar erkeklerin mülklerinden ziyade eşi olarak görülmekte ısrarcı olmaya başlamışlardır. Evlilikte dönüşüm yaşandığı bu dönemde, çiftler kaç çocuğa sahip olacağını ve hatta hiç çocuk yapmamayı seçebiliyordu. Evlilik, öncelikle sevgi, istikrar ve mutluluk arayan iki eş arasında kişisel bir sözleşme haline gelmişti. Bu yeni tanım, evlenmeyi hak ettiğini iddia eden eşcinsellere ve lezbiyenlere de kapı açmıştır. “Evlilik Ne içindir?” Kitabının yazarı aynı zamanda lezbiyen olan J.Graff, “Şimdi Batı evlilik felsefesine uyuyoruz” demiştir.

Evlilikle, iki farklı insan düzenli bir birlikteliğe sahip olur ve hayatlarıyla ilgili sorumluluk ve kararlarını beraber paylaşırlar. Bu beraberlik, sosyal, duygusal ve cinsel açıdan ihtiyaçların giderilmesini sağlar. İnsan türünün devam etmesi ve yeni nesillerin yetişmesi için kadın ve erkeğin cinsel beraberliği gereklidir. Bu beraberliğin toplumsal ve kültürel açıdan uygun olması da sağlıklı nesiller yetişmesi için önemlidir. Evlilik kurumu kanuni gereklilikler getirerek bu beraberliği daha sağlam olması için düzenlemektedir. Böylece, evlilik aile için sosyal ve psikolojik güvence anlamına gelmektedir. Araştırmalar sonucu, istatistik oranlarında evli insanların evli olmayanlara göre, daha sağlıklı ve düzenli hayatı olduğu için daha uzun yaşadıkları öğrenilmiştir. Bağlılığa dayalı olan evlilik ilişkisinde iki tarafında sorumluluklarını yerine getirmesi ve gereken durumlarda aile için fedakarlıklar yapması gerekmektedir. Bu uyumu yakalayamayan evliliklerde aile üyeleri mutsuz olmakta ve evlilikler boşanmalarla sonuçlanmaktadır. Çocuğun aile ortamında yaşadığı deneyimler onun evlilikle ilgili düşünceleri ve yaklaşımını etkileyerek nasıl bir evlilik yapacağını belirlemektedir (Doğru, 2017: 52-54).

Son yıllarda boşanma oranlarında artış da evliliği sürdürmenin zorluklarını ortaya koymaktadır. Türkiye de boşanma oranları, batı ülkelerine göre daha düşük olsa da, son yıllarda boşanma oranlarında yükselme görülmektedir. Mutsuz evliliklerde, psikolojik rahatsızlıklar ve özellikle de depresyona sık rastlanmaktadır (Sungur, 2009: 96).

Evliliğin temel taşı iletişimdir. Çiftin iletişimde sorun yaşamaması, ilişkiden memnunluk derecesini azaltmaktadır. Bu sorunlar ilişkiyi zedeleyerek her iki tarafın da stresli olmasına neden olarak işlevlerini yerine getirmelerini engellemektedir. Sağlıklı evlilik çiftlerin karşılıklı güven, saygı, özveriyi ve daha şefkatli davranmalarını gerektirmektedir. Sağlıklı evliliklerde bireyler kendilerini daha mutlu ve özgüvenli hissetmekte, sorunları çözme konusunda daha yaratıcı ve başarılı olmaktadır. İletişimi sağlıklı ve olumlu kuran çiftlerin depresyon oranlarının da düşük olduğu saptanmıştır.

Önemli araştırmalar, yakın ilişkiler ve evliliğe uygulanan bağlanma teorisinin ilkeleriyle tutarlı sonuçlar doğurmuştur. Örneğin, boşanmış aileden gelen çocuklar ya da çatışmalı bir evliliği olan ebeveynlere sahip bireyler, daha az güvenli bağlanma tarzlarına sahip olmaya eğilimlidirler (Crowell ve diğerleri, 2009). Daha az güvenli bağlanma biçimleri kişinin kendi evliliğini etkilemekte ve ilişkide sorunlarla ilişkilendirilmektedir (Kobak ve Hazan, 1991).

Pek çok çalışma, bağlanma stilleri ve ilişki dinamikleri arasındaki benzer ilişkileri de tanımlamıştır (Creasey & Ladd, 2005). Bu da dolaylı olarak evlilik ve evlilikle ilgili görüşleri etkilemektedir.

Bağlanma teorisinin temel ilkesi, diğerlerinin kendisiyle ilgili beklentilerinden oluşan zihinsel temsilleri veya içsel çalışma modellerini geliştirmesidir (Bowlby, 1969; 1973).

Bir çocuk, çocuğun başkalarına karşı sıcak ve duyarlı bir şekilde bakım almayı ne derece önemseydiğine ya da layık olduğuna dair inançları içeren bir benlik modelini geliştirir. Böylece, potansiyel bakım veren veya bağlanma figürlerinin sıcaklık ve tepkileri hakkında inançlarını içeren başkalarının bir modelini oluştururlar (Bowlby, 1973).

Yine çocuk, “kişilerin nasıl davrandığı, kendisinin nasıl davranmasının beklendiği ve diğerleriyle nasıl etkileştiğini” aktif olarak inşa eder (Bowlby, 1973: 354).

Bağlanma figürü hazır, duyarlı ve güvenilir olan çocuklar, kendini kabul görmüş ve değerli hissettiği benlik modeli oluşturmaktadır. Tutarlı bir beslenmeyi ve olumlu dikkati alan bir çocuğun, kendisinin ve başkalarının pozitif modellerini geliştirmesi olasıdır. Ayrıca, bu bağlanma stiline sahip bireyler, sonraki ilişkilerde benlik ve diğerleri hakkında olumlu varsayımlar çizmeye yatkındır.

Çoğunlukla, yakın ilişkilerinde rasyonel olmayan beklenti ve düşünceler ilişkide sorunlar ve sonlanmalara neden olmaktadır. Evliliğe dair güven ya da iyimser olmak, kişinin bireysel ve ilişkisel deneyimlerinde zorluklarla baş edebilmek için daha pozitif bir filtreye sahip olmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, ilişkilerin genel başarısına ve uzunluğuna katkıda bulunmaktadır (Carnelley ve Jonoff-Bullman, 1992).

2.3 Bowen Aile Sistemi Teorisi

Evlilik ve aile terapisi çalışmaları 70 yıl önce başladı ve zihinsel hastalıkları olan bireyleri tedavi etmenin yeni bir yolunu yarattığı için popülerliği artmıştır. O dönemlerde hâlâ öne çıkan birçok Freud inancına, terapi odasında birden fazla üye olma kavramı radikal ve ters bulunuyordu.

1950'lerde, ülkenin çeşitli yerlerinde birçok farklı terapist aynı anda terapide çok sayıda aile üyesinin bulunması kavramını denemeye başlamıştır (Sharon Bond, 2009: 129-131).

Bu, bazı olumlu sonuçlar gösterdi ve on yıl sonunda, evlilik ve aile terapisi psikiyatri alanı üyeleri arasında ün kazanmaya başladı.

John Bell, Nathan gibi alanda öncülerin olduğu dönemde, Ackerman ve Murray Bowen günün inançlarına meydan okumaya başladı ve ailenin, sıkıntılı bireyin davranışı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu iddia ettiler. “Sunulan sorun her zaman rahatsız bir ruhtan kaynaklanmıyordu” (Broderick & Schrader, 1991: 23).

Evlilik ve aile terapisi'nin kabul görmesiyle, birçok geleneksel araştırmacı, psikiyatri paradigması içinde hareketleri anlamlandırmaya çalışmıştır.

Aile terapisi alanı büyümeye devam ederken, birçok etkili öncü kendi terapilerini oluşturdu. Jay Haley ilk öncülerden biriydi ve 1950'lerin ortalarında sistem teorisinin önemli bir savunucusu olan Gregory Bateson ile çalışmıştır.

Haley ve Bateson, dönemin birçok sistemik düşünürünün toplandığı Palo Alto grubunun bünyesindeydi. Haley, stratejik terapiyi popüler hale getirmek için birçok çalışma yapmıştır. Dönemin ünlü isimlerinden olan Virginia Satir, Palo Alto grubuna daha sonra katıldı ve bir süre sonra kendi deneysel modeli üzerinde çalışmak için ayrıldı. Palo Alto grubunun dışında, diğer etkin isimler de terapi alanındaki başarılarının bir kısmını yayınlamaya başlamıştır. Bu isimlerden birisi olan Carl Whitaker, sistemdeki her bireyin öznel deneyimine odaklanan kendi deneysel terapi versiyonunu sergilemiştir.

Salvador Minuchin, 1960'lı yılların ortalarında, daha geniş aile sisteminde farklı alt sistemlerdeki rollere, kurallara ve sınırlara odaklanan yapısal aile terapisini geliştirmiştir (S. Minuchin, 1974: 3-15).

Murray Bowen, aile sistemlerindeki nesiller arası yönlere ve farklılaşma ihtiyacına odaklanmıştır. Bowen aile sistemleri teorisi, psikiyatrist ve araştırmacı Murray Bowen tarafından geliştirilmiştir. Bowen, insanların duygusal bir sisteme girdiklerinde nasıl davrandıklarının daha net anlaşılmasını sağlayacak bir çerçeve geliştirmeye çalışmıştır. Böylelikle, aile birimine bakarak, ailenin iç içe geçmiş kalıplarını duygusal bir sistem olarak görebilmiştir.

Bu başlangıçtan itibaren Bowen, toplumsal etkileşimleri duygusal aktarım sürecinin bir parçası olarak görecektir. Bowen, toplumsal etkileşimleri duygusal aktarım sürecinin bir parçası olarak görecektir.

Bowen, II. Dünya Savaşı sırasında, ABD ordusunda doktor olarak çalıştığı süreçte, travmanın askerler üzerindeki değişen etkilerini gördükten sonra psikiyatriyle ilgilenmeye başlamıştır. Bowen'in teorisi, farklı insanların aynı şekilde stresli durumları nasıl yönettiği konusundaki varyasyonları anlamamıza yardımcı olması için paha biçilmezdir. Başlangıçta Freud'un psikanalizinde eğitim gördü, ancak insan teorilerinin, bireyin ruhudaki çözülmemiş sorunların ötesine geçtiğini ve her bir kişinin aile sistemine gömüldüğünü, yani ilişki sistemleri konusuna odaklandığını gözlemlediğinden bu teoriden ayrılmıştır.

Bowen, 1950'lerin sonlarında ABD Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü'ndeki bütün aileleri araştırırken, ailelerde de tehdit karşısında diğer türlerin içgüdüsel yollarına benzeyen kaygıyı yönetme yöntemleri olduğunu fark etmiştir. Bowen, kişisel ve ilişki sorunlarının, aile uyumuna ve diğer gruplara yönelik bir tehdit algılandığı zaman verilen abartılı tepkilerden geldiğini savunmuştur.

Günümüzde Bowen teorisi hala daha kapsamlı psikolojik gelişim teorilerinden biri olarak görülmektedir, çünkü psikolojik gelişimin hem sistemik hem de nesiller niteliğinde olduğunu savunmakta, ayrıca, kişisel sorumluluk sürecinde bireyin rolünü ihmal etmemektedir (Flaskas, 2010: 235).

Bowen'in "benlik farklılaşması" kavramı, başkalarına anlamlı bir şekilde bağlı kalırken bir birey olarak düşünme becerisini ifade etmektedir. Farklılaşma, kişilerarası ilişkiler ve evliliklerde etkin rol oynamakta ve iletişimin kalitesini belirlemektedir. Ayrıca, bireyin benlik duygusunu geliştirir ve kendi seçimlerini yapmakta daha bağımsız hareket edebilmesini sağlamaktadır. Benlik farklılaşması düşük derecede gelişen bireyler, kendisini ailesinden ayrı tutamaz ve kendisi adına karar vermekte zorlanırlar. Bu kişiler, kendileri gibi farklılaşma düzeyi düşük olan eş seçer ve bağımlı davranış örüntüleri yansıtan ilişki yaşamaktadırlar. Farklılaşma düzeyi düşük olan bireyler strese bağlı durumlara daha az dayanıklı ve sorun çözümü gibi konularda daha yetersiz oldukları için anksiyeteye bağlı olarak gelişen psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklara yatkındırlar. Yeterli düzeyde farklılaşma geliştirememiş bireyler duygusal olgunluk açısından zayıftırlar ve evliliklerinde özerkliklerini koruma konusunda başarısızdırlar (Polat, 2018: 3).

Bowen, daha sağlam bir benlik geliştirmenin en iyi yolunun ise kendi ailemizde olan etkileşim ve ilişkilerde olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda "Sorunlu aile üyelerinden kaçmak, yalnızca ilişkideki problemleri yönetme konusundaki zorlukları arttırmaktadır" (Bowen, 1978: 65-67)

Duygusal karşılıklı bağımlılık, aile üyelerini korumak, barınmak ve beslemek için ihtiyaç duydukları tutarlılığı ve işbirliğini sağlamaktadır. Ancak, gerilimin artması, ailenin birliği ve ekip çalışmasını teşvik eden bu süreçleri zorlaştırarak sorunlara neden olmaktadır. Aile üyeleri endişelendiğinde, endişe aralarında bulaşıcı bir şekilde yayılmaktadır. Kaygı arttıkça, aile üyelerinin duygusal bağları daha uyumsuz hale gelmektedir. Sonunda, bir veya daha fazla üye kendini kontrol etmekte zorlanacaktır. Bunlar, diğerlerinde olan stresi azaltmak için en fazla çaba harcayan insanlardır. Örneğin, bir kişinin, başkalarının kendisinden beklentileriyle oluşan sorumluluğunu çok fazla üstlenmesi onu strese dayalı rahatsızlıklar yaşamaya itmektedir. Bireyin çevresinin, endişelenerek ona ne yapması gerektiğini söyleyip; başkalarıyla ilişkisi konusunda düşünme ve karar verme sürecini çok kontrol etmesi onu psikolojik sorunlara daha yatkın hale getirmektedir. Ailenin en stresli bireyi,

sistemde olan stresi çeker ve bu nedenle de bu aile üyesi, depresyon, alkolizm, sorunlu ilişkiler veya fiziksel hastalık gibi sorunlara en açık olanıdır (Cochran, 2011: 10).

Bowen aile sistemleri teorisi, çok çeşitli topluluklarda ve kültürlerde uyum sağladığı ve uygulanma kolaylığı nedeniyle uzun zamandır güvenilirliğini korumaktadır. Gilbert (2006), Bowen teorisini, Bowen tarafından önerilenden biraz farklı olan ve daha çok sosyal sistemler için geçerli olan sekiz kavrama ayırmıştır. Birincisi nükleer ailenin duygusal sistemidir. Bir aile üyesinin yaşadığı herhangi bir olay ya da duygu, bir biçimde herkes tarafından yaşanmaktadır.

İkinci kavram, kaygının bir ilişki içinde arttığında, üçüncü bir tarafın kaygı düzeyini düşürmek için araya gireceğini belirtmektedir. Bu kavram üç sistemi veya her ikisinin bir kombinasyonunu içerebileceğini göstermek için geliştirilmiştir.

Üçüncü konsept, bir ilişkideki iletişimin varlığını sona erdiren duygusal kesintiye kapsamaktadır. Bu zor bir kavramdır, çünkü sağlıklı ilişkilerdeki iletişim bile bir tarafın hareketi nedeniyle var olabilmektedir. Ailede farklılaşma eksikliği, ebeveynlerden duygusal bir kesime yol açar. Bu dengesizlik, evlilik problemlerine, eşler arasındaki duygusal mesafeye ve sorunun çocuklara yansımaya neden olabilir.

Dördüncü konsept ise aile projeksiyon sürecidir (Cochran, 2011: 11).

Bu kavramın açıklamasında, sistemin bir veya daha fazla üyesi, sistemin başka bir kısmına tecrübe ettikleri duyguları yansıtabilir. Sonuç, projeksiyon alıcısında patolojik bir reaksiyon veya Bowen tarafından tarif edilen 'ben pozisyonunun kaybı' olarak görülüyor (Bowen, 1976: 72). Farklılaşmamış iki birey evlendiğinde, önceki kuşakların aile dinamikleri bir kuşaktan diğerine aktarılır. Alıntılanan örnekte anne, çocuklarından birine bağlıdır çünkü evlilik çatışması vardır. Bu çocuk yansıtma sürecinin nesnesi olacaktır. Bu bağlamda, çocuk farklılaşmayı başaramaz ve problemlere karşı daha savunmasız hale gelir.

Beşinci konsept, nesiller arası aktarım sürecidir. Bu süreçte normlar, inançlar ve duygusal değerler nesilden nesile geçmektedir. Ayrıca bu süreçte kuşaktan kuşağa belirli patolojiler ve de kaygılar aktarılmaktadır. Terapistler ve teorisyenler, aktarım sürecini grafiksel olarak göstermesi için sıklıkla genogramdan faydalanırlar. Her nesilde ailenin kaynaşmasına en çok karışan çocuğun özünde daha düşük bir öz farklılaşması ve daha az ilgili olanlardan daha fazla kaygı var. İkinci nesildeki bu

çocuk, ebeveynlerinin de bir zamanlar yaptığı gibi aynı farklılaşma seviyesinde bir eş seçmektedir. Yeni oluşan çift, ailelerinin duygusal atmosferini oluşturacaktır. Bir çiftin ebeveynlerinden daha az farklılaşması durumunda, endişe düzeyi daha yüksek olacaktır. Daha fazla kaygı, evlilik çatışması ve eşler arasında işlev bozukluğu olduğunda, çocuklarında işlev bozukluğu bu ikinci nesilde daha büyük olacak ve döngü devam edecektir (Bowen, 1978: 68).

Altıncı kavram ise, kardeş sırası olarak adlandırılmaktadır. Bu kavram, aile sistemindeki duygusal yerleşim ve doğum düzeninin, kişiliğin gelişimi ve erişkinlikteki tepkilerini düzenlemesiyle ilgili rollerini gösterir. Her çocuğun aile hiyerarşisinde bir yeri ve aynı kardeş pozisyonunda büyüyen çocukların kendi ailelerinde nasıl davrandıklarını etkileyen önemli ortak özellikleri vardır. Daha büyük çocuklar genellikle sorumluluk ve otorite ile özdeşleşmekte ve lider olma eğilimindedir. En küçük çocuklar genellikle takip etmeyi tercih ederler ve bu bir ilişkiyi tamamlayıcı olabilir. Dahası, daha küçük çocukların özgürlüklerini tercih etmeleri daha çok görülmektedir.

Bowen ailesi sistemleri teorisindeki yedinci kavram, toplumsal duygusal ayrılma sürecidir (Bowen, 1978: 82). Bu kavram, günümüzde, toplumumuzun yaşadığı stresin arttığı konusunda hemfikir olduğu için son derece önemlidir. Her bireyin belli bir derecede, ebeveynlerine karşı çözülme bağlanmaları vardır. Farklılaşma derecesi düşük olduğu zaman, bu bağlanma daha yoğun şekilde kendini gösterir. Bu kavram, bireyin kendi yaşamına devam etmesi için kendini geçmişten ayırması üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu süreci tanımlamak için geri çekilme, izolasyon ve ayrılık gibi kelimeler kullanılmaktadır.

Son konsept, aile sistemleri teorisinin sürdürülebilirliğinde en önemli kavram olan toplumsal regresyonu konu almaktadır. Diğer yedi kavramın tümü, bir bireyin farklılaşmasından, sekizinci kavramdan etkilenir (Bowen, 1978: 83).

Bowen, kendi kendine farklılaşmayı ölçeğin kavramsal çerçevesinde sunmuştur. Farklılaşmada, alt düzeyde olan kişilerin durumlar karşısında entelektüel bir şekilde düşünmekten ziyade başkalarının ihtiyaçlarına veya isteklerine duygusal olarak tepki verdikleri kanısına varmıştır. Üst uçtaki kişiler ise, ilişkileri ve ilgili durumlarda akıl yürüttükleri için ilişkilerde daha az endişe ya da duygusal kargaşa yaşamaktadırlar (Cochran, 2011: 12).

2.4 Aile ve Kültürel Değerler, Toplumsal Roller ve Sosyal Öğrenme

Evlilik, tarih boyunca ailelerin temelini oluşturan bir kurumdur. Bununla birlikte, evlilik törenlerini çevreleyen, bir evlilik partneri seçen geleneklerin yanı sıra, evlilik zorunlulukları ve hakları bir kültürden diğerine farklılık gösterir. Evlilik olgusunun evrensel karakter taşımasına rağmen, kültürel değerler ve farklar evlilik kurumuna olan yaklaşımı ve evliliğe giden süreci etkilemektedir.

Bir aileyi neyin oluşturduğuna dair inançlar kültüre, dinamiğe, varlık ve etik değerlere dayanır. Birçok kültürde, evli çiftlerin geniş ailede yaşaması, sevgi ve saygı göstermenin bir şeklidir. Bireyin yetişmiş olduğu toplum ve ailede nasıl değerlerle büyümesi, onun evlilik kurumuna olan yaklaşım ve düşüncelerini etkilemektedir. Kişinin nitelikleri, kişilerarası, romantik ilişkileri ve grup davranışları içinde yaşadığı kültürden etkilenir, böylece belirli bir eylemde bulunma tutumu ortaya çıkar.

Evliliğe karşı tutum önemlidir, çünkü bütün ilişki fikri bireyin bakış açısına ve tercihlerine dayanır. Evliliği desteği, büyümeyi ve istikrarı yöneten bir sosyal temel olarak görmesi veya ekonomik bir düzenleme veya dini kurumun bir parçası olarak görmesi bireye bağlıdır. Batılı toplum sevgiye daha fazla önem verebilirken, kolektivist kültürler evliliği aile sahibi olmak için zorunlu ve dini bir temel olarak görebilmektedir.

İlk evlilik yaşının yükselmesi ve 50 yıldaki demografik eğilimlerin değişmesi, çağdaş batı toplumundaki bireylerin olası ilişkisel yörüngelerinin değiştiğini göstermektedir. Son araştırmalara göre, evlilik çoğu genç yetişkinler için 20'lerin sonlarına ertelenmektedir. Birlikte yaşama dahil olan yeni bağlı ilişki kalıpları aynı zamanda evlilik ilişkilerine giden yolu da karmaşıktır. Şimdi birçok çift evlenmek yerine evliliğin öncüsü olarak birlikte yaşamayı tercih etmektedir (Holman. T, 2006: 3-11).

Yapılan son araştırmalar, evlilik geçişlerinden çok, genç yetişkinlerin evlilik tutumlarına ve evlilik planlarına odaklanmıştır. Son zamanlarda yapılan üç çalışma, ortaya çıkan erişkinlik döneminde cinsel davranışların ve alkol kullanımının kısmen evliliğe yönelik tutumları etkilendiğini göstermiştir (Carroll ve diğerleri, 2007).

Bugüne kadar, geç ergenlik döneminde ve genç erişkinlikte oluşan evlilik tutumunun daha sonra gerçek çift sürecindeki geçişleri nasıl etkilediğini belgeleyen bir çalışma olmamıştır. “Evliliğe geçişin, alkol kullanımı gibi bazı riskli davranış biçimlerine

karşı koruyucu bir faktör olduğu göz önüne alındığında, birlikte yaşama geçiş, negatif çift sonuçlarıyla ilişkilendirilebilir” (Dush ve diğerleri, 2003: 539-542).

Artık genç evli yetişkinlerin çoğu evlenmeden önce bir arada yaşamayı tercih etmektedirler. Sosyal bilimciler, bu eğilimler ortaya çıkıp gelişmeye devam ettikçe, uzun bir genç yetişkinlik dönemindeki davranışların ve deneyimlerin daha sonra aile formasyon modellerini ve sonuçlarını nasıl etkilediğiyle ilgilenmişlerdir.

Bu değişen modeller araştırmacıların ilgisini çekmektedir, çünkü bazı araştırmacılar çift oluşumundaki bu kültürel ve demografik kaymaların bireysel ve aile gelişimi için önemli sonuçlar doğurabileceğini iddia etmiştir. Gelişim uzmanları, sendika kurma yörüngelerinde artan değişkenliğin, giderek daha eklektik bir dünyada büyüyen ergenler ve genç yetişkinler için benzersiz zorluklar ve fırsatlar yarattığını düşünmektedirler (Willoughby, 2014: 425).

Axinn ve Thornton (1992) araştırma sonucu, erkekler arasında evliliğe yönelik daha olumlu tutumların birlikte yaşama ilişkisine geçiş olasılığını düşürdüğünü, kadınlar arasında evliliğe karşı daha olumlu tutumların evlilik olasılığını artırdığını göstermektedir.

Yurtdışında, gençlerin evliliğe olan bakış açısını ölçme amacı ile farklı ölçme araçları kullanılmaktadır. Yaygın olarak bilinenler ölçeklere; Kinnaird ve Gerrard (1986) tarafından geliştirilen Evlilik Ölçeğine İlişkin Tutumlar, Gabardi ve Rosen (1991) ve Braaten ve Rosen (1998) tarafından geliştirilen Evlilik Ölçeğine İlişkin Tutumlar örnek gösterilebilir. Türkiye’de ise evlilik tutumunu ölçen en yaygın örnek Bayoğlu ve Atlı’nın İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğidir. Oluşturulan bu ölçek, genç öğrencilerin evlilikle ilgili tutumlarını ve algılarını, ayrıca, gelecekte yapacakları evlilikle ilgili plan ve düşüncelerini belirlemeye olanak sağlamaktadır (Bayoğlu ve Atlı, 2014).

Sosyal öğrenme ile, boşanmış ebeveynlere sahip bireyler, evlilikte mutlu olmakla ilgili olumsuz görüşlere sahip olmaya yatkındırlar. Psikolog Albert Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi gözlemsel öğrenmeyi vurgulamaktadır. Çocuk çevresini gözlemleyerek öğrenir ve bu gözlemler sonucunda taklit ederek davranış kalıpları geliştirir. Model olarak öğrenme adı verilen bu durum genellikle, anne babanın davranışlarının örnek alındığını göstermektedir.

Sosyal bilişsel teorisyenler, insanların başkalarını gözlemleyerek çok çeşitli davranış ve düşünceler edindiğini öne sürmektedir.

Sosyal öğrenme teorisine örnek olarak, Doktor Judith Wallerstein tarafından yürütülen çalışmalar gösterilmektedir. Onun görüşleri, nesiller arası boşanma aktarımının sosyal öğrenme görüşüyle örtüşmektedir. Araştırma bulguları, boşanmış çocukların genel olarak, samimi ilişkiler oluşturmada başarısız olduklarını sunmaktadır. Judith, iyileşmenin mümkün olduğunu savunmakta, lakin, bu bireylerin yetişkin ilişkilerinde, evlilikte hata yapma kaygısı yaşadıklarına inanmaktadır (Dagostino, 2010: 9).

2.5 Ebeveyn Boşanmasının Evlilik Tutumuna Etkisi

Sağlıklı bir kişilik gelişimi için zaruri olan olumlu çocuk-ebeveyn ilişkisinde anne babanın karşılıklı iletişimi büyük öneme sahiptir. Ebeveynleri ayrı veya boşanmış kişilerin ilişki dinamikleri, gelecek ilişkileri, evlilikle ilgili inanç ve düşünceleri ailede tecrübe ettiği yaşantılarına göre şekil almaktadır.

Araştırmacılar, ebeveyn boşanmasının ilişkisel ve sosyal öğrenme yoluyla erişkin çocuklar üzerindeki evlilik tutumuna etkilerini araştırmıştır. Araştırmada, bu bireylerin, aile çatışma oranlarında yükseklik, evliliğe yönelik daha olumsuz tutumlar ve daha önce boşanmış bir kişi ile evlenme olasılığının daha yüksek olması gibi sonuçlar gözlemlenmiştir (Segrin ve diğerleri, 2005: 64).

Evliliklerinde çatışma ve stres yaşayan çiftler, psikolojik olarak olumsuz etkilenir; böylece çocuklara da ilgisiz ve duyarsız davranmaya yatkındırlar. Çocuğa yansıyan bu problemlerli davranışlar, evlilik ve ilişkiye dair sağlıksız düşüncelerini oluşturmaktadır. Ebeveynlerin ilgisizliği, çocuğun gelişmekte olan kişilik ve benlik gelişimini de zedelemektedir (Doğru, 2017: 11).

Boşanmış ailelerin çocukları, ilişkilerde çatışmalarla nasıl başa çıkılacağını ve zor durumların çiftler olarak nasıl ele alınacağını öğrenmeye gelince bir dezavantaja sahiptirler.

Başarılı ebeveyn evliliklerinde çocuklar çatışmalarla başa çıkmak için olumlu modeller geliştirmektedirler. Sağlıklı ve dengeli iletişime sahip ailelerde, sorun ve tartışmalarla karşı karşıya gelen çocuklar en başarılı evliliklerde bile inışli ve çıkışlı dönemlerin olacağını, ancak kötü zamanların nasıl üstesinden gelineceğini öğrenirler.

Ebeveynleri ayrı olan çocuklar için ise, ebeveynleri tarafından belirlenen kötü örnekler nedeniyle, evlilik sorunlarıyla baş etmenin sağlıksız yollarını öğrenmektedirler.

İletişim, sağlıklı bir ilişkinin anahtarıdır; bu sebepten ebeveynleri boşanmış çocukların sağlıksız iletişime tanık olarak kendi olumsuz ilişkilerini geliştirmeleri muhtemeldir. Birçok araştırma, kadının ailesinin boşanmasını tecrübe ettiği çiftlerde, hem sözel hem de sözel olmayan iletişimin olumsuz olduğunu göstermektedir (Saunders ve diğerleri, 1999: 61).

Jensen (2014) yaptığı çalışmada, ebeveynleri boşanmış bireylerin, kendi evliliğinde boşanmayı tecrübe etme ihtimalinin, ebeveynleri beraber olanlara göre daha muhtemel olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca, ebeveynleri boşanmış kişilerin ebeveynleri boşanmış bireylerle evlenme ihtimalinin daha yüksek ve bu evliliğin boşanmayla sonuçlanması ihtimalinin ebeveyn boşanması yaşamayan çiftlere göre üç kat fazla olduğu belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalar, ebeveynler arası çatışmanın çocukların evlilik ve boşanma ile ilgili tutumları üzerinde doğrudan ve dolaylı etkisini kanıtlamaktadır. “Boşanmış ebeveynleri olan kişilerin yaşanan evlilik sorunlarında boşanmayı geçerli bir alternatif olarak tercih etmeleri daha olasıdır” (Collardeau ve Ehrenberg, 2016).

Roth, Harkins ve Lauren (2014) tarafından yapılan araştırma doğum sırasının evlilik tutumunda rol oynadığını göstermiştir. Bu çalışma, büyük çocukların ebeveyn çatışmalarına daha çok maruz kalması sonucunda, evlilik ve yakın ilişkilerin istikrarına olan inançlarının zedelendiğini göstermektedir (Roth, K. E. ve diğerleri, 2014: 133)

Bağlanma ve ebeveyn boşanmasının ilişkisi de birçok araştırmaya konu olmuştur. Boşanmış ailelerin çocuklarının, güvensiz bir bağlanma tarzı nedeniyle romantik ilişkilerinde, partneri tarafından terk edilme korkusu yaşamaları çok muhtemeldir. Ebeveyn çatışması, çocukların kendi romantik ilişkilerinde yalnız bırakılma ve incinme korkusunu beraberinde getirmektedir.

Ebeveyn boşanması ve bu boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisi üzerine çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların genel sonuçları, ebeveynlerin boşanması veya ayrılmasının, bireyleri duygusal, sosyal ve akademik olarak en azından birkaç

yıl risk altında bırakacak psikolojik stresler yaratacağını tespit etmiştir (Dagostino, 2010: 11).

2.6 Demografik Değişkenlere Göre Evlilik Tutumunda Farklar

Genç yetişkinlik döneminde bireyin yakın ilişkileri onun sosyal gelişiminin bir tamamlayıcısı olarak gelecek ilişkilerinde önemli bir rol oynamaktadır. Kişisel özellikler, yaş, cinsiyet, aile, yetiştirilme tarzı, eğitim ekonomik ve sosyal durum gibi faktörler bireyin evlilik tutumunu etkilemektedir. Gençlerin evlilik tutumunu inceleyen birçok araştırmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek evlilik tutumuna sahip olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalardan biri de Blakemore, Lawton ve Vartanian (2005) tarafından kolej öğrencileriyle yapılmış ve sonuç, kadınların erkeklere göre daha feminist tutuma sahip olmalarına rağmen evliliğe daha olumlu yaklaşımlarını göstermiştir. Abowitz (2009) tarafından yapılan bir diğer araştırmada, erkekler beraber yaşamanın evlilik doyumunu daha çok artırdığını; öte yanda kadınlar ise evlilik sonrası tarafların fazla çaba göstermedikleri söylemiştir.

Servaty ve Weber (2010) yaptıkları çalışmada, kadınların aşk için evlenme inançları yüksek iken, erkeklerin aşkın evlilik için temel etken olmadığı düşüncesi görülmektedir.

Campell ve Wright (2010) tarafından amerikalılar üzerinde yapılan çalışmada, amerikalıların hayat hedeflerinden birinin evlenmek olduğu ve cinsiyetler arasında oranların neredeyse aynı olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın genel bulguları, erkek ve kadınların evlilik tutumu oranlarının yakın olduğu ve evliliğin hala geçerli buldukları kurum olduğu yönündedir (Servaty ve Weber, 2010: 11-13).

Wright, Simmons ve Campbell'in 2007 yılında yaptığı çalışma, yaşın evlilik tutumunda önemli bir etken olduğunu göstermiştir. Katılımcılar arasında, yaş ortalaması 20 olan gençlerin, ortalama yaşın 32 olduğu yetişkinlere kıyasla, evliliğe yönelik daha idealize edilmiş beklentilere sahip oldukları görülmüştür. Ortalama yaş 30 olan grubun evlilikle ilgili beklentileri yoğunluklu olarak, çocuk sahibi olmak; çocukları beraber büyütmek ve ortak yaşam için rahat bir yer seçimi gibi olgulardan oluşmaktaydı (Park, 2012: 7).

2.7 Bağlanma Kuramı

Bir bebek doğduğu andan itibaren, kendisinden büyük ve güçlü bir varlığın bakımına ihtiyaç duyar. Doğada, tüm memeli hayvanlarda da görülen bağlanma davranışları evrimsel bir mekanizmadır. Etolojik bağlanma teorisi, insan ve primat bebeklerinin bir bakım veren ile bağ kurma konusunda doğuştan gelen bir ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu, bebeği çevresel tehlikelerden koruyarak hayatta kalma şansını artıran gelişmiş bir mekanizmadır. Bebekler, ağlama gibi çeşitli davranışlarla doğarlar ve bakım veren kişi biyolojik olarak bebeğin ihtiyaçlarına yönelik bu sinyallere cevap vermek üzere davranır. Kendini rahat ve güvende hissetmesi bebeğin, çevreyi keşfedebilmesini sağlar (Bowlby, 1969 : 99-107).

Bowlby'nin bağlanma teorisinin ana teması, bebeklerinin ihtiyaçlarına duyarlı olan annelerin güvenlik hissi oluşturmasıdır. Bebek, bakım verenin güvenilir olduğunu bilir; bu da çocuğun dünyayı keşfetmek için kendini güvende hissetmesi için güvenli bir temel oluşturmasını sağlar.

'Bağlılık bir insanı diğerine zaman ve mekan aşarak birleştiren derin ve sürekli bir bağdır' (Bowlby, 1969 : 237).

Çocuklukta ve yetişkinlikte sergilenen yakın ilişki biçimlerini anlamaya yönelik yapılan araştırmalardan biri Bowlby tarafından geliştirilen bağlanma kuramıdır. John Bowlby, bireyin erken çocukluk bağlarının hayatının sonraki yıllarında gelişim ve zihinsel işlevsellikte kritik bir rol oynadığına inanmakta idi. Bağlanma ile ilgili araştırmalarında, psikolog Mary Ainsworth ile birlikte çalışmaları, teorisinin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Bowlby'nin çocuklarla yaptığı erken dönem çalışmaları onu çocuk gelişimi konusunda güçlü bir ilgi görmesine yol açmıştır. Özellikle bakım verenden ayrılmanın çocukları nasıl etkilediğıyle ilgilenmiştir. Konuyu bir süre okuduktan sonra, çocuk gelişimine bağlılığın önemi hakkındaki fikirlerini geliştirmeye başlamıştır (Cherry, K. 2019).

Bowlby bilişsel bilim, gelişim psikolojisi, evrimsel biyoloji ve hayvan davranışı bilimi olan etoloji gibi çeşitli konular üzerine çalışmıştır. Elde ettiği teori, çocukların bakıcılarıyla oluşturduğu en erken bağların yaşam boyunca devam eden muazzam bir etkiye sahip olduğunu göstermekteydi.

Bowlby bir psikanalist olarak eğitim görmüştü ve Sigmund Freud gibi, yaşamdaki en eski deneyimlerin gelişim üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olduğuna inanmakta idi.

2.7.1 Mary Ainsworth'ün Katkıları

Bağlanma kuramına, bebek ve bakım verenin bağlanma stillerini araştırdığı çalışmalarıyla önemli katkıda bulunan isimlerden birisi de Mary Ainsworth'dür. Ainsworth, 1950'li yılların sonlarına doğru John Bowlby'nin araştırma ekibine katılmıştır. Burada, ekipte çalışan diğer önemli isim olan James Robertson'un doğal gözlem metotlarını içeren çalışmalarından etkilenmiştir (Demirdağ, 2017).

Mary Ainsworth sistematik olarak bebek- ebeveyn ayrılmasını ve bebeğin bu ayrılıklara verdiği tepkileri araştırmaya başlamıştır.

Ainsworth'a göre bebekte anne ile fiziksel yakınlığın kaybolması kaygı düzeyini azaltmak için bağlanma davranışları sergilemesine neden olmaktadır. Yakınlığın tekrar sağlanması ise bebeğin sevildiğini ve güvende olduğunu hissetmesini sağlamaktadır. Bebek ya da küçük çocuk kaygılandığı, anneden ayrıldığı durumlar karşısında anne ile göz teması ya da fiziksel yakınlık yoluyla güven arayışına girmektedir.

Ainsworth, bakım verenin aynı davranışlarının çocuklar arasında nasıl değişiklik gösterebileceğini araştırmak için Yabancı Ortam Sınıflandırması (SSC) adlı bir değerlendirme tekniği geliştirmiştir.

Yabancı Ortam Sınıflandırma tekniği, Ainsworth'ün önce Uganda (1967) ve daha sonra Baltimore'da yapmış olduğu çalışmalarına dayanarak Ainsworth ve Wittig (1969) tarafından tasarlanmıştır (Ainsworth ve diğerleri, 1971).

Buna göre bağlanma davranışlarının doğasını ve bağlanma stillerini belirlemek için garip durum paradigması kullanılarak bir ila iki yaşındaki çocuklarda bağlanma güvenliği araştırılmıştır. Ainsworth, anneler ve bebekler arasında sergilenen çeşitli bağlanma formlarını gözlemlemek için deneysel bir yöntem geliştirmiştir. Deney, tek yönlü camdan oluşan küçük bir odada kurulmakta ve böylece bebeğin davranışı gizli bir şekilde gözlemlenmekteydi. Bebekler 12 ila 18 ay aralığında ve örnek 100 orta sınıf Amerikan aileden oluşmaktaydı. "Yabancı Ortam" olarak bilinen bu deney, her biri yaklaşık 3 dakika süren sekiz bölümden oluşmakta ve tekrarlanan ayrılıklara

bebeklerin verdiği tepkileri ölçmeye yönelik idi. Deney aşağıdaki sırayla gerçekleşmiştir:

1) Önce anne, bebek ve deneyi yapan kişi aynı odadadır. (bir dakikadan az sürmesi gerekir).

(2) Anne ve bebek yalnızdır.

(3) Bir yabancı, anne ile bebeğin olduğu odaya girer.

(4) Anne bebek ile ve yabancıyı yalnız bırakır.

(5) Anne döner ve yabancı odayı terkeder.

(6) Anne odadan çıkar; bebek tamamen yalnız kalır.

(7) Yabancı tekrar odaya gelir.

(8) Anne döner ve yabancı onları yalnız bırakır.

Yabancı Ortam sınıflandırmaları, esas olarak, anneye yönelik dört etkileşim davranışına dayanmaktadır:

- Yakınlık ve temas kurma arayışı
- İletilişimin sürdürülmesi
- Yakınlık ve temastan kaçınma
- Temas ve rahatlamaya karşı direnç

Yabancı Ortam sınıflandırma tekniği ile yapılan araştırma sonucunda, 60% ocuk Bowlby'nin normativ teorisinde bahsettiği şekilde davranmaya başlamıştır. Buna göre bebeklerin ebeveynler odadan çıktığı zaman üzđün oldukları ancak onlar tekrar döndüğünde kolaylıkla uyum sağladıkları görülmüştür. Bu davranış dinamiği güvenli bağlanmanın belirtisidir. Çocukların %20'si ise ayrılık sırasında çok stresli ve kaygılı davranışlar sergilemiştir. Ebeveyni tekrar döndüğünde çelişkili davranmış ve onu yalnız bıraktığı için cezalandırma isteği duymuştur. Bu ocuklar kaygılı-saplantılı bağlanma stili geliştirenler idi. Üçüncü bağlanma stili olan kaçınanlar ise ayrılık esnasında çok kaygılı görünmeyen, birleşme sonrasında ise ebeveyni ile iletişimden ve göz kontağından kaçınmış, genelde oyuncaklarıyla oynamaya dikkatini vermeye çalışmıştır (Ainsworth & Bell, 1970: 49-67).

Ainsworth'un çalışmalarının önemini gösteren iki neden vardır:

İlk olarak, bebeğin bağlanma davranışının hem güvenli hem de korkutucu bağlanmalarda nasıl şekillendiğine dair ilk ampirik gösterilerden birini ve bebek bağlanma örüntülerinde bireysel farklılıkların ilk ampirik taksonomisini sağlamıştır (McLeod, 2018).

Ainsworth'un yaptığı araştırmaya göre en az üç çocuk türü vardır: Ebeveynleri ile ilişkilerinde güvende olanlar, kaygılı-saplantılı olanlar ve kaçınanlar. Ainsworth aynı zamanda, bireysel farklılıkların yaşamın ilk yılında evdeki bebek-ebeveyn etkileşimleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Örnek olarak, Yabancı Ortam araştırmasında güvenli bağlanma davranışları sergileyen çocuklar, ihtiyaçlarına cevap veren ebeveynlere sahiplerdi. Yapılan deneyde, kaygılı ve kayıtsız gibi güvensiz bağlanma dinamiği sergileyen çocuklar, genellikle ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmayan veya sağladıkları bakımda tutarsız ve reddedici olan ebeveynlere sahip idiler. Takip eden yıllarda, bazı araştırmacılar erken ebeveyn duyarlılığı ve yanıt vermesi ile bağlanma güvenliği arasındaki bağlantıyı gösteren çalışmalar yapmıştır (Rosmalen. L. V. ve diğerleri, 2015: 264).

Ainsworth'ün bu araştırmadan elde ettiği en önemli bulgulardan biri, bu laboratuvar durumundaki çocuğun davranışının, erken yetişkinlik dönemine geldiklerinde uyumlarının kalitesini kuvvetle tahmin ettiğini göstermek idi. Güvenli bir şekilde bağlananlar, dengeli gençler ve genç yetişkinler haline gelirken, güvenli olmayan bir şekilde bağlanmış çocuklar ise yaşamı boyunca sosyal ilişkilerinde daha çok zorlanmaktadırlar (Ainsworth & Bell, 1970: 60-67).

Ainsworth'un bağlanma stiline gücünü keşfettiği dönemde, psikolog Diana Baumrind, ebeveynlik stillerinde çocuğun zihinsel sağlık durumuna da katkıda bulunan değişimleri tanımlamıştır. Bu ebeveynlik stilleri, bir boyutta kontrol ve talepkarlık derecesine, diğerinde destek ve yanıtlama derecesine göre değişmektedir:

Hoşgörülü ebeveynler kontrol-talep etme konusunda düşük fakat destekleri yüksektir. Otoriter ebeveynler kontrol-talep bakımından yüksek, ancak destek ve cevap vermede düşüktür. Otoriter olmayan yetkili ebeveynler çocuklarından kontrol / talep etme olarak beklentileri ve onlara destekleri yüksektir. Son olarak, ihmal edici ebeveynler her iki boyutta da düşüktür. Çocukların davranışları açısından en olumlu sonuçlar ebeveynlerin yetkili stili benimsemeleriyle ortaya çıkmaktadır. Bu tarz

ebeveynler, çocuklarına önem verdiklerini gösterirler aynı zamanda, onların tavsiye ve rehberliklerini takip etmelerini beklerler (Whitbourne. S. K. 2013).

2.7.2 Dörtlü Bağlanma Modeli

Bireyin kendisine ve diğerlerine ilişkin içsel çalışan modellerinden yola çıkarak yetişkin bağlanma stillerini araştıran Bartholomew ve Horowitz (1991), Dörtlü Bağlanma Modelini geliştirmiştir. Yetişkin bağlanma stillerinin benlik ve diğerleri modellerinin olumlu-olumsuzluğu açısından değerlendirerek iki boyutun kesişmelerinden oluşan dört kategorili modelini tanımlamıştır.

Olumsuz benlik imgesi, birinin sevgiye ve desteğe layık olmadığı inancını yansıtırken, olumsuz başkaları modeli diğerlerinin reddedici ve güvenilmez olduğu inancını yansıtmaktadır. Diğer taraftan, olumlu benlik imgesi, benliğin değerli olduğu ve sevgiye, desteğe layık olduğu inancını yansıtırken, olumlu başkaları modeli ise ihtiyaç halinde başkalarının güvenilir ve erişilebilir olduğu inancını göstermektedir.

Olumsuz başkaları modeli geliştiren insanlar, sosyal ilişkilere karşı kayıtsız, yakın ilişkiler kurmaktan kaçınan ve ilişkiler ile ilgili olumsuz düşünce ve beklentiler yansıtmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 226).

Bartholomew ve Horowitz, bu modeli geliştirmek için yaptıkları çalışmayı ortalaması 19 olan üniversite öğrencileri üzerinde yapmışlardır.

Çalışmalarının sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stili olan bireyler hem kendisi hem de başkalarına yönelik olumlu inanca sahip, saplantılı bağlanma stili olan bireyler başkaları görüşü olumlu iken kendilerine dair olumsuz inanca sahiptirler. Korkulu / kaçınan bağlanma tarzı olan bireylerin hem benlik hem de başkaları modeli olumsuzdur. Son olarak kayıtsız bağlanma stili olan bireyler, olumlu benlik inancına sahiptirler ve başkalarına dair olumsuz tutum besleyerek güvenilir olmadıklarını düşünürler.

Bu çalışma, çoklu değerlendirme yöntemlerini kullanarak alanda yapılan çalışmalarda bir ilk olmuştur (Kankotan, Z. 2008).

Her ne kadar dört kategorili yetişkin bağlanma modeli, bugüne kadar gerekenden daha az dikkat çekse de çiftlerde bağlanma üzerine araştırma sonuçları umut vericidir.

2.7.2.1 Güvenli bağlanma

Güvenli bireyler yüksek düzeyde öz saygı ve öz değer sergilerler; bu da onların açık, tatmin edici, güvenilir ve samimi ilişkiler kurmasını sağlamaktadır. Kişilerle olan iletişimleri, esneklik ve genel duyarlılık ile tanımlanır. Güvenli bireyler, partnerleriyle açık iletişimde rahat olması çift için faydalıdır. Güvenli bağları olan bireylerin, ciddi ilişki sorunları yaşama olasılığı daha düşüktür (Bartholomew ve Horowitz, 1991 : 236).

2.7.2.2 Saplantılı bağlanma

Güvenli bağlanma modeline sahip olan bireylere göre, saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler yakın ilişkilerde daha az esnek olma eğilimindedirler. İletişimde esnekliğin eksik olması, benlik saygısının düşük olmasının bir sonucudur. Saplantılı bağlılığı olan bireyler, benlik saygısını artırmaya yönelik ilişkiler arar ve onaylanma gereksinimlerini yerine getirmek üzere seçtikleri partnerlerine aşırı derecede bağımlı hale gelirler. Bu nedenle, saplantılı bağlanma modeli olan yalnız bireyler sık sık kendilerini sevilmez ve değersiz hissederler.

Saplantılı bağlanan bireyler, samimi bir ilişki kurdukları zaman, samimiyeti sürdürme ve ilişkinin güvenliğini kaybetmeme çabasıyla aşırı derecede bağımlı davranırlar. Bu nedenle, iletişim genellikle bireyin bağlantının korunmasını sağlama çabası için yüksek düzeyde katılım ve aşırı istekli davranması üzerine kurulur (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 238).

2.7.2.3 Korkulu/kaçınan

Korkulu/kaçınan bağlanma uyumsuz duygular ve arzularla karakterize edilmektedir. Birey, diğerlerinden yakınlık ve doğrulama ister ancak çok güvensizdir. Partneri tarafından reddedilme korkusu da güvensizliğinin bir sonucudur. Bu bireyler hissettikleri korkudan kaçınarak güvenli ilişkiler kurma şanslarını baltalar; bu da kaçınılmaz olarak ilişkilerle ilgili iletişim sorunlarına neden olmaktadır. Ayrıca, iletişim ile ilgili endişelerini ve reddedilme korkularını hafifletmek için çatışmaya neden ola bilecek tartışmalarından aktif olarak kaçınırlar.

2.7.2.4 Kayıtsız bağlanma

Kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireyler, diğer bağlanma modellerine sahip bireylerden farklı olarak, yakın ilişkiler kurma konusunda mesafeli olmaya eğilimlidirler. Çünkü, onların modelinde ihtiyaçların karşılanması için bir ihtiyacın yokmuş gibi davranmak gerekir. Kayıtsız benlik modeli sergileyen bu kişiler kendi kendine yetmekte ve bağımsızdır. Bu bireylerin, başkalarında samimiyet aramak ve sürdürmek için motivasyonları yoktur. Aslında, bağımsızlıkları onları samimi bağlar oluşturma ile ilişkili olumsuz duygularından korur. Bu tarz kişiler daha çok sahiplenen ve ilgi bekleyen insanları seçerler. Yani, birey kendini onun modelini kabul edecek kişileri bulmaya programlamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991 : 239).

Bebeklik döneminde geliştirilen bu dört bağlanma stiline, erken çocukluk döneminde yeni deneyimler karşısında nispeten değişebilir olduğu düşünülmektedir. Ancak, bir veya daha fazla bakım veren ile sürekli benzer etkileşimlerin devam etmesiyle, zihinsel modeller güçlenir ve ergenlik sırasında daha dayanıklı hal alır. Bu nedenle, erken bağlanma modellerinin yetişkin romantik ilişkilerinde devam ettiği ve bireyin bu ilişkilerinden beklentilerini, algılarını ve davranışlarını yönlendirdiği inancı vardır (Jang, Smith ve Levine, 2002).

2.7.3 Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma

Anneler çoğu zaman birincil bakım veren ve bağlanma figürü olarak bu rolle ilişkilendirilirken, Bowlby bebeklerin başkalarıyla da bu bağı oluşturabileceklerine düşünüyordu. “Bağlanmanın oluşumu rahatlık, güvenlik ve beslenme sağlasa bile, beslenmenin bu bağlanmanın temeli veya amacı değildir” (Bowlby, J. 1969: 296-307).

Bowlby, ayrıca bağlanmanın birkaç aşamada şekillendiğini söylemiştir:

Bağlanma öncesi aşamaların ilk bölümünde, bebekler annelerini tanır, ancak henüz bir bağı yoktur. Bebeğin, ağlaması ve huzursuz olması ebeveynin dikkatini çeker ve bu sinyallere cevap verir. Bu aşama yaklaşık üç ay boyunca ilerledikçe, bebekler ebeveyni daha fazla tanımaya ve bir güven duygusu geliştirmeye başlar. Ayrılmayan bağlanma aşamasında bebekler, birincil ve bazı ikincil bakım verenler için yaşamlarında belirgin bir tercih gösterirler.

Ayrımcı bağlanma döneminde, çocuklar bir bireye güçlü bağlar kurar ve bu kişiden ayrıldıklarında ayrılık kaygısı ve endişe yaşarlar.

Son olarak, çoklu bağlanma aşamalarında çocuklar, birincil bakım veren dışındaki insanlara güçlü bağlar geliştirmeye başlar.

John Bowlby'nin bağlanma ve çocuk gelişimi üzerine yaptığı araştırma psikoloji, eğitim, çocuk bakımı ve ebeveynlik üzerine kalıcı bir etki bırakmıştır. Araştırmacılar klinik tedavi teknikleri ve önleme stratejileri geliştirmek için araştırmalarını genişletti. Çalışmaları aynı zamanda bir çocuğun bir bakıcıya bağlanmasını gözlemlemek için bir yöntem geliştirmek amacıyla Bowlby'nin araştırmalarını genişleterek bağlanma teorisine önemli katkılarda bulunan meslektaşısı Mary Ainsworth dahil diğer ünlü psikologları etkilemiştir (Kendra Cherry, 2019).

Bowlby'e göre bağlanma davranışı, hayatta kalma savaşında korunmak için ortaya çıkan, önemli bir içgüdüsel tepkidir. Bağlanma başka bireye karşı yakınlık arama ve sürdürme davranışıdır. Bowlby, bağlanma nesnesi olarak bebeğe ilk bakım veren kişiyi tanımlamıştır ve bu ilk bakımı veren kişi çoğunlukla anne olduğu için kuramı bebeğin annesiyle olan ilişkisini temel alarak oluşturmuştur. Temelleri bebeklik döneminde atılan anne ile kurulan ilişki modelleri bebeğin tüm yaşantısını ve ilişkilerini etkileyecek bağlanma davranışları oluşturmaktadır.

Evrimsel adaptasyon açısından baktığımızda çocukluk dönemindeki bağlanma tarzının temel özellikleri yetişkinlik döneminde ilişkilerinde de sürdürülmektedir. Bağlanma stili insanların duygularını nasıl düzenledikleri, stresle başa çıkma tarzını da belirleyici etken olmaktadır.

Bağlanma genelde çocukların davranışlarında, bağlılık nesnesine karşı yakın olma arayışıyla kendini gösteriyor. Bağlanma davranışı yetişkinde çocuğun ihtiyaçlarına uygun ve hassas hareket etmeyi kapsamaktadır. Böyle davranış farklı kültürlerde evrensel karakter taşımaktadır.

Bağlanma kuramının temel kavramlarından biri olan zihinselleştirme düşünce ve duyguların temsillerinden oluşmaktadır. Bakım veren kişinin bebeğin iç dünyasını ve niyetlerini gözleme yetisi zihinselleştirme yetisidir ve güvenli bağlanmanın temel adımıdır. Bebek kendisinin annesinin zihninde bulabilir, onun temsillerini içselleştirebilir ve benliğinin oluşması için zemin oluşturur. Bebeğin güvenli bağlanması

zihinselleştirebilme yetisinin gelişmesini gerektirir ve bu 4-6 yaşından başlayarak gelişir (Köşkdere, 2011: 150-155).

John Bowlby, Londrada çocuk koruma kliniğinde psikiyatrist olarak çalıştığı süreçte kazandığı deneyimler, Bowlby’i çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminde çocuğun annesi ile iletişiminin önemini dikkate almaya yönlendirmiştir.

John Bowlby, bebeklerin annelerinden ayrılırken yoğun rahatsızlık, stres yaşadıklarını hatta, başka bakıcılar tarafından beslenmelerine rağmen kaygılarının azalmadığını gözlemlemiştir. Ayrıca, bebeğin anne ile ayrılık sonucu geliştirdiği tepkilerin yoğunluğu ve şekli onun çevresinde bakım verecek başka birisinin olup olmaması, tanıdık ortamda yaşamaya devam ediyor olması ve ayrılık süresi gibi etkenlere göre şekillenmektedir (Demirdağ, 2017).

Rudolf Schaffer ve Peggy Emerson (1964) ise bağlanma aşamalarını tanımlamak için 60 bebeği 18 ay boyunca aylık aralıklarla araştırmış ve onların bakım veren kişiyle karşılıklı ilişkilerini incelemiştir. Sonrasında bakım veren kişi ya da anneler ile görüşmelerde annelerin bağlanma gelişiminin kanıtı olarak tuttıkları günlükler ve ölçümler kaydedilmiştir. Bu kayıtlara göre;

Yabancı kaygısı – yabancıнын gelişine yanıt olarak gelişir.

Ayrılık kaygısı – nesneden ayrıldıktan sonra yaşadığı stresi ortadan kaldırması için gereken rahatlık tekrar sağlanmasıdır.

Sinyal referans – bebeğin yeni bir şeye nasıl yanıt vermesi gerektiğini öğrenmesi için annesine bakması, onun ifadelerini kontrol etmesidir.

Bebeğin ağlaması ile bakım verenin yakına gelmesi bağlanmanın başlangıcıdır ve ilk zamanlar bu tek bir kişiye özgül değildir. Zamanla bebek bir kişiyi diğerlerinden ayırmaya başlar ve bağlanma davranışı farklılaşır. Bebeğin ilk yılının ortalarında yakınlığı koruma amaçlı davranışları şekillenir ve bakım vereni ile ilgili içsel temsillerini şekillendirir. Çocuğun dil becerilerinin de gelişmesi çocuk ve anne arasında iletişimi ve birbirini, isteklerini daha iyi anlamasını sağlamaktadır (Mcleod, 2017).

Robertson, ise anneden ayrılan çocukları gözlemlemiş, verilen tepkileri 3 aşamada ele almıştır. Buna göre:

Protesto – çocuklar anneden ayrıldığında ağlayarak onu arar ve yatıştırılması zordur. İkinci aşama olan umutsuzluk – kaybolan anne ile ilişkili keder ve yas belirtileri oluşur. Son aşamada ise bebek, anneden reddetme ve kopma davranışları sergilemektedir.

James ve Joyce Robertson' un çalışmasında ise 1948 ve 1952 yılları arasında 17 ay ve 3 yaş arasında olan çocuklar üzerinde gözlemsel araştırmalar yapılmıştır. Bu süreçte hastaneye ya da kreşlere götürülen çocuklar, annelerini haftalar boyu görememiştir. Rames ve Joyce, annelerinden ayrılmanın zararlı olduğuna inansalar da bu süreçte yaptıkları sekiz film ve araştırmada yer alan çocuklardan birisi olan John ile ilgili gözlemler ilgi çekmiştir (Robertsons, 1969: 84).

“17 aylık olan John, annesi ikinci bebeğini doğurmak üzere olduğu için hastanededir ve John bu nedenle bir kreşte dokuz gün geçirmiştir. Bu süreçte aynı kreşte olan ve tüm yaşamlarını orada geçiren diğer beş çocuk oldukça agresif ve yaramaz iken sakin ve sevimli bir çocuk olan John'un gürültüden rahatsız olduğu ve onlarla anlaşmakta zorlandığı gözlenmiştir. Kreşte bulunan bakıcılar ise daha bağımlı çocuklarla ilgilendikleri için John ihmal ediliyordu. John birkaç gün sonra uzun sürelerle ağlamaya başladı ve bu sorun günlerce sürmüştü. Artık yemek istemiyor ve uyumuyordu. Bakıcıların John'a bütün ilgiyi vermelerine rağmen hiçbir işe yaramıyordu ve John' un durumu daha da kötüye gidiyordu.

Sürecin sonuna gelindiğinde John'un davranışları yine değişmeye başladı ve bakıcılara yakınlık göstermeyi bırakarak oyuncaklarla oynamaya başladı. Babasının gece ziyaretlerinde onu da görmezlikten gelmeye başlayan John, yavaş yavaş duygusal açıdan bağımsızlaşmaya başlamıştı. Nihayet annesi onu ziyarete geldiğinde onu da görmek istemiyordu. John annesine bakmıyor, yakın davranmıyor ve ona direniyordu”

Kreşte ilk günlerine sevgi dolu ve arkadaşlık kurma isteğiyle başlayan John dokuz gün sonunda kaygılı, umutsuz ve duygusal kopukluk yaşayan bir çocuk olarak olarak değişmişti (Robertsons, 1971: 284).

Robertsonlar John gibi diğer çocukların da birkaç gün annelerinden uzak olmaları sonucu aynı süreçlerden geçeceğini savunmuş ve bunu kaygı sendromu olarak adlandırmıştır. Buna rağmen Robertsonlar çocuğun hep anne ile olmasından çok sürekli kaliteli bakımın önemli olduğunu düşünüyorlardı. Bu tür ayrılık yaşaması

zorunlu olan çocukların asıl bakım vereninden uzaklaşsalar bile yine kaliteli bakım verecek birisi ile olmaları gerekiyordu (Robertsons, 1971: 310)

Etolojik teoriye göre, ağlama ve arama davranışları, bağlanma figüründen ayrılmaya uyumlu cevaplardır. Bağlanma figürü – destek, koruma ve bakım sağlayan kişidir. İnsan bebekleri diğer memeli bebekler gibi kendilerini beslemek ve korumaktan acizdirler.

Kendilerini korumak ve beslemek açısından daha yaşlı ve bilgili yetişkinlere bağımlıdırlar (Bowlby, 1969: 304-313).

Bowlby, evrimler tarihi boyunca bağlılık figürüne yakınlığı koruyan bebeklerin bağlanma davranışlarının üreme yaşına kadar daha çok korunduğunu savunmuştur.

Sonuç olarak, Robertsonlar erken dönem çocuklukta anneden ayrılmanın ne kadar zarar verici olduğunu göstermek amacıyla filmler yaptılar ve bu çalışmalar dikkat çekmeyi başarmıştır (Van Der Horst, 2009).

2.8 Ergenlik ve Yetişkinlik Dönemlerinde Bağlanma

Erken ve orta çocuklukta olduğu gibi, bir bireyin ergenlikteki bağlanma biçimi çeşitli bilişsel, duygusal, davranışsal ve sosyal sonuçlarla ilişkilendirilir. Güvenli bağlanma stiline sahip ergenler, bireysel sosyolojik ve duygusal faydaların çoğunu göstermektedir. En dikkate değer pozitif ilişkilerden ikisi, kendi kendine duygusal düzenlemeyi içerir. Spesifik olarak, ebeveynlerine güvenli bir şekilde bağlı olan ergenler daha yüksek düzeyde kimlik gelişimi gösterme eğilimindedir. Güçlü bir kimlik duygusu oluşturulması, daha derin bir samimiyet seviyesine ulaşma becerisiyle ilişkilendirilmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip olan ergenlerin, güvensiz bir şekilde bağlı bireylerden daha fazla pozitif destek arayışı ve aktif problem çözme özelliklerini gösterme olasılıkları daha yüksektir.

Diğer tarafta, ergenlikte güvensiz bağlanma stili olan ergenler, bir dizi uyumsuz sosyal, davranışsal ve psikolojik sonuçlar yansıtmaktadır. Güvensiz bağlanma ile hem kaygı hem de depresyon arasında güçlü bağlantılar olduğu görülüyor. Muris ve çalışma arkadaşları, güvensiz bağlanmanın, ebeveynlerin olumsuz yetiştirme tarzı ile birlikte ergenlikte klinik olarak anlamlı kaygı sorunları riskini artırdığını savunmuşlardır (Muris, 2001: 818).

Hazan ve Shaver (1987), güvensiz bağlanma stili olan insanların kişilikleri ile ilgili daha kayıtsız olmaları ve romantik ilişkileri başlatma konusunda da daha çekingen ve uzak olduklarını öne sürmüştür. Ebeveynleri ile güvenli bağlanma modeli oluşan ergenler, gelişimleri için önemli olan bir süreç olan kimlik arayışlarında anne-babaları ile uyumlu duygusal iletişimi kullanarak daha sağlıklı geçiş süreci yaşamaktadırlar. Güvenli bağlanma stili oluşan ergenler ebeveynlerinin bu geçiş sürecinde onlar ile yetişkin gibi iletişim kurmalarını beklemektedirler.

Ancak güvensiz bağlanma stili olan bireyler ergenlik döneminde, kimlik gelişimi sürecini daha kaygılı geçirdikleri ve depresyon, anksiyete ve antisosyal davranışlara daha yatkın oldukları saptanmıştır.

Morsünbül, risk alma davranışı konusunda olumsuz bağlanma stiline sahip ergenlerin güvenli bağlanma stiline sahip ergenlerden daha yüksek oranlarda olduğunu göstermiştir (Doğan, 2016: 409).

2.9 Bağlanma ve Kişiler Arası İlişkiler

Bowlby (1988), psikoterapistlerin, danışanlarla güvenli ilişkiler kurarak acı verici bağlanma geçmişlerini keşfetmelerine ve yeniden şekillendirmelerine yardımcı olacak deneyimler sağlayabileceklerini belirtmiştir.

Son on yılda, psikoterapi süresince bağlanma değişikliklerini inceleyen artan sayıda çalışma olmuştur. Bununla birlikte, şu anda bu alanda yararsız bir sentez eksikliği bulunmaktadır.

Bağlanmadaki değişim süreçlerinin anlaşılmasını geliştirmek ve bağlanma teorisinin tesislerine deneysel destek sağlamak gerekmektedir. Konuyla ilgili araştırmaların sonuçları genel olarak, bireyin sosyal ilişkilerinde her bir güvensiz bağlanma stiline farklı tarzda ve oranda sorunlara neden olduğunu göstermektedir.

Bağlanma kuramı, bağlanmanın bireylerin kişiler arası ilişkileri ile ilgili var olan inanç ve tutumlarının oluşmasında temel bir role sahip olduğunu varsaymaktadır. Ayrıca, bireyin yakın ilişkilerinde ne beklediği, karşı tarafı nasıl algıladığı ve neyin onun için doğru olduğu ile ilgili düşünceleri de etkilemektedir.

Bağlanma stiline güvenlilik derecesi, kişinin ilişki memnuniyetini de belirlemektedir. Bağlanma stili bireyin ilişkilerle ilgili inançlarını nasıl şekillendirdiği ve ilişki, aşk,

güven duygularına yaklaşımını açıklamaktadır. Ayrıca, bağlanma stilinin güvenli olması, bireyin ilişkilerinin daha uzun ömürlü ve sağlıklı olmasını sağlamaktadır.

İlişkilerde tartışma tarzlarını da etkileyen bu model ile, bireylerin ne tarz sorunlar yaşadıkları gözlemlenebilir. Crowley (2008) ve diğerleri tarafından yapılan araştırma, ilişkide çatışmaların kaçınılmaz olduğunu, ama bu sorunları çözenin ilişkide güveni ve samimiyeti arttırdığını göstermiştir. Güvenli bağlanma stili olmayan bireylerin, yakın ilişkilerinde ortaya çıkan çatışmaları çözemeyerek, var olan sorunu daha da olumsuz etkiledikleri görülmüştür. Özellikle, endişeli ve kaçınan bağlanma stili olan bireylerin ilişkilerinde yaşanan çatışmalarda iletişimi kesme ve saldırganlık gibi olumsuz beceriler geliştirmişlerdir.

Gottman (1993) yılında yaptığı çalışma, kaçınan ve kayıtsız bağlanma stili olan bireylerin ilişkilerinde daha az memnun olduğunu ortaya çıkarmıştır (Hee, W, C. 2018: 12). Hazan ve Shaver (1987), Ainsworth'ün üçlü bağlanma stilinden esinlenerek, 3 tarzda ilişki olduğunu saptamıştır. Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde daha rahat ve güvende hissedilen, partnerlerine karşı daha affedici ve uyumlu iletişim kurmaktadır (Kirkpatrick ve Shaver, 1992: 266).

Daha kaygılı bağlanan bireyler kişilerarası ilişkilerinde kendilerini değersiz hissetmekte ve karşı tarafa bağımlı olduğu ilişkiler kurmaktadır. Ayrıca, bu kişiler reddedilme ve terkedilme korkusu yaşamaktadırlar. Bu bağlanma stiline sahip bireyler, ilişkide oldukları partnerlerine karşı güvensiz ve kıskanç olmaya eğilimlidirler. Dolayısıyla, beklentilerinin karşılanmadığı duygusu ile hareket ederek daha kısa süreli ve mutsuz ilişkiler yaşamaktadırlar.

Diğer taraftan, kayıtsız kaçınan bağlanma modeli olan bireyler partnerlerine karşı güvensizlik hissetmekte ve yakınlık kurmak konusunda isteksizdirler (Sarı, 2016: 206). Yakın ilişkiler kurmak ve partnerin ona bağlanması, kayıtsız bağlanan kişileri tedirgin etmektedir.

2.10 Bağlanma ve Evlilik Sorunlarında Aile ve Çift Terapisi

Çift terapisi, hem bireyler hem de çiftler için ilişkideki sorunları tedavi etmek için kullanılan bir psikolojik terapi yöntemidir. Çift terapisinin odak noktası, ilişkideki memnuniyetsizliğin ve sıkıntının varlığını tespit etmek ve semptomlarını iyileştirerek

ilişkiyi daha sağlıklı bir işlevsellik düzeyine getirmek için tasarlanan hedeflerle bir tedavi planı tasarlayıp uygulamaktır.

Çift terapisi yakınlık, cinsel ilişki ve iletişim gücüyle ilgili şikayeti olan kişilere yardımcı olmaktadır. Güncel veriler, son yıllarda psikoterapistlere başvuran bireylerin yarısının aile ve çift sorunları için geldiğini göstermektedir.

"Çift terapi seansları, seçilen modele veya terapinin arkasındaki felsefeye göre değişir. İlişki zorlukları olan çiftleri tedavi etmek için birkaç model var. Bu yaygın olarak kullanılan terapiler arasında psikanalitik çift terapisi, nesne ilişkileri çift terapisi, analitik çift terapisi, davranışçı çift terapisi, bütünleştirici davranışçı çift terapisi ve bilişsel davranışçı çift terapisi yer alır. " (Noble ve diğerleri, 2001: 57-63).

2.10.1 Psikanalitik Çift Terapisi

Psikanalitik terapi, çözümlenmemiş çocukluk çağı çatışmalarını ebeveyn figürleriyle ortaya çıkarmaya çalışarak bu davranışların mevcut ilişki sorunlarının bir parçası olduğunu öne sürmektedir. Psikanalitik yaklaşım, kişilerarası etkileşimlerin erken çocukluk dönemi ile bağlantılı olması üzerine bir anlayış geliştirme eğilimindedir. Erken aşamaların gelişimindeki başarı, kişilerarası ilişkilerin gelecekteki davranışını belirlemektedir. Bu modelin temeli, çocukluk döneminde anne-çocuk etkileşimlerindeki ayrılma ve bireyselleşme süreci ile ilgilidir.

Bu modelin kritik bir parçası içe yansıtmadır. Gelişimsel süreç, nesnelerin bilinçsiz bir temsilini oluşturarak ayrı ve tanımlanmış bir benlik duygusu gelişimi için hayati öneme sahiptir. Psikanalitik yaklaşım, evlilik ilişkileri ve eş seçiminin çocuğun gelişim evreleri ve ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklandığını savunmaktadır.

2.10.2 Nesne İlişkileri Çift Terapisi

Nesne ilişkileri modeli, her bir partnerin işlevsel olmayan davranışlarının ilişkiye yansıttığı çarpıklıkları ve içselleştirilmiş çatışmaları anlamak için tarafsız bir ortam yaratır. Bu model, bilinçsiz olarak belirli ihtiyaçları karşılayan çiftler arasında tamamlayıcı bir kişilik oluşturduğunu göstermektedir. Nesne ilişkileri modeli, "anne figürü" olan bir eşin seçilmesi ve bağlanması için temel motivasyon olduğu fikrini desteklemektedir. Bir "anne" figürünün seçilmesi, 'kayıp parçalar' olarak adlandırılan, iyi gelişmeyen kişiliğe daha fazla baskı oluşturur ve bu baskı, ilişkide sorunlara neden olur.

2.10.3 Analitik Çift Terapisi

Analitik terapistler, çiftin ilişkisindeki önemli duygularını ifade etme yeteneğini güçlendirmeye yönelik tekniklerin kullanılması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu model, hastanın sorunlu ilişkilerinin duyarsızlık ve uyumsuzluğu fark etmedeki yetersizliklerinden kaynaklandığını göstermektedir. Bu modele göre, iki ana problem kategorisi vardır. İlk problem kategorisine, erken çocukluk çağı travması ve deneyimlerinin ilişkiye getirdiği işlev bozukluğudur. İkinci kategori, hastanın zorlu durumlar karşısında verdiği tepki ve duygu durumunda dengesizliği içermektedir.

2.10.4 Davranışçı Evlilik Terapisi

Davranışsal evlilik terapistleri, çift arasındaki ilişkileri, pozitif değişimleri artırarak, diğer taraftan ise olumsuz ve cezalandırıcı etkileşimlerin sıklığını azaltarak geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu model, çevrenin, ilişki davranışının oluşması ve oluşan davranışı sürdürme üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Genel olarak davranış terapisi, belirli davranışların güçlendirilmesi için ödüllendirildiği gerektiği fikrine dayanmaktadır.

2.10.5 Bütünleştirici Davranışçı Terapi

Bütünleştirici davranışçılar, çiftlere problem çözme becerileri kazandırmak için davranış değişimini, iletişimi ve yeteneklerini geliştirerek yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bütünleştirici davranışçı terapi yaklaşımı, çiftin iletişim dinamiklerini inceleyerek ilişkiye özel problemleri daha esnek ve bireysel bir bakışla ele almaktadır. Bu yaklaşım, ilişkide sorunlara neden olan tekrar eden problemleri ve etkileşimleri ele almaktadır.

2.10.6 Bilişsel Davranışçı Evlilik Terapisi

Bilişsel yaklaşım terapisi, algılar, varsayımlar, kişisel özellikler ya da çift arasındaki etkileşim standartlarıyla ilgili farkındalığı eğitime ve bilinçlendirmeye odaklanmıştır. Bir çiftin duygusal ve davranışsal işlevlerinde bozukluk, bilginin olumsuz işlenmesi ile oluşan bilişsel değerlendirmelerle ilgilidir. Bu modeller, ilişkide sorunlara neden olan olumsuz davranışları yönlendiren olumsuz düşünme türlerini keşfederek çiftin sorunlarına çözüm sunmayı amaçlamaktadır.

2.10.7 Duygusal Odaklı Terapi

Duygusal olarak odaklanmış terapi, hastalarda oluşan sorunlar ile ilgili duyguları tanıma, değerlendirme ve ifade etme konusunda yardımcı olmaktadır. Bu model, duygular ve bilişsel düşünmeyi birbirine bağımlı olarak görerek, bunun kişilerarası ilişkilerde ifadenin temel "itici gücü" olduğunu savunur. Duygusal odaklı terapinin ana teması, çiftin üzüntüsünün açıklanamayan ve kabul edilmeyen duygusal ihtiyaçlardan kaynaklandığıdır.

2.10.8 Yapısal Stratejik Evlilik Terapisi

Yapısal stratejik terapistler mevcut olumsuz algılara meydan okumakta ve alternatif olasılıkları ve davranışları sunmaktadır. Bu alternatif davranışlar, rol oynamalar ile olumlu algıları teşvik etmeye odaklanmıştır. Bu modele göre, çiftin problemleri çevresel ya da kişisel yaşam değişiklikleriyle ilgili mekanizmaların başındaki zorluklardan kaynaklanmaktadır. İlişki memnuniyetsizliğine rağmen, çift değişime direnmeye devam ederek statükoyu sürdürme ve sistemi devam ettirmek için temel işlevi denemeye eğilimli olmaktadır (Hampson ve Beavers, 1999: 409-423).

Çift ve aile terapisinin etkili olmasının en önemli faktörlerinden biride, çiftlerin iş birliğinin süreç için hayati olduğu konusunda bilgilendirilmeleridir. Çiftler, işlevsel olmayan davranışları değiştirme veya değişme arzusuna sahip olmalıdır. Dürüstlük ve duygusal yönden açık olmak, tedavi için gerekli bir etkidir. Psikoterapist tipik olarak ilk atama sırasında kapsamlı bir değerlendirme süreci sağlamalıdır. Bu çiftlerin değerlendirme süreci genellikle sunulan sorunuyla ilgili derinlemesine bilgi toplanmasını kapsamaktadır. Danışanların mesleği, büyüdüğü ve yaşadığı ortam, okuduğu okul, çocukluk gelişimi ve anıları, ebeveyn ilişkilerinin yanı sıra, madde bağımlılığı, din, ilişkisel, tıbbi, yasal ve psikolojik geçmişinin değerlendirilmesi bu sürecin bir parçasıdır. Psikoterapist daha sonra tedavi planlamasının hakim olduğu ekole uygun olarak tasarlamalıdır. Diğer psikolojik testler ve ölçümler başlangıçta veya tedavi sürecinde ihtiyaç duyulduğu takdirde kullanılmalıdır (Sharon Bond, 2009).

3 YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, amacı ve önemi, evren ve örneklem seçimi, sayıtları, sınırlılıkları, veri toplama araçları ve yapılan istatistiki analizlerle ilgili bilgiler verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel ve bağıntısal model kullanılarak yapılmıştır. Betimsel model bir konuda mevcut durumu öğrenmek ve belirlemeyi sağlamaktadır. Bağıntısal araştırma ise yöntemi iki ya da daha fazla değişken arasında ilişkiyi incelemek amacıyla kullanılır (Gurbetoğlu, 2018: 11).

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencisi olan 200 kişi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 18-25'dir. Örneklem katılım için tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak halen bekar olan ve daha önce hiç evlenmemiş öğrenciler seçilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgileri belirtilmemiş ve katılım gönüllülük esasında sağlanmıştır.

3.3 Kullanılan Ölçme Araçları

Çalışmada veri toplama üç aşamada gerçekleşmektedir. İlk aşamada, araştırmacı tarafından oluşturulan ve demografik özelliklere ulaşmayı hedefleyen demografik bilgi formu doldurulmuştur. İkinci aşamada, Bayoğlu ve Atlı (2014) tarafından geliştirilen İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği kullanılmış ve son olarak, Nebi ve Sümer (1999) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan bağlanma stillerinin ölçülmesini sağlayan İlişkiler Ölçeği Anketine yer verilmiştir. Katılımcıların ölçekleri doldurmadan önce maddeleri okumaları ve onaylamaları istenmiştir.

3.2.1 Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formu katılımcıların cinsiyeti, yaşı, ebeveynlerin medeni durumu, maddi durum, çalışma durumu ve psikolojik durumuna yönelik sorular hazırlanarak bilgi almayı sağlamıştır. Literatür çalışmasında evlilik tutumuna etkisi olduğuna dair çalışmaların yer alması, demografik verilerin değerlendirilmesini önemli kılmaktadır.

3.3.2 İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ)

İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği (İETÖ) 2014 yılında Bayoğlu ve Atlı tarafından genç bireylerin evlilik yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. 21 sorudan oluşan ölçek, beşli likert tipi yanıtlar sunmaktadır. Yanıt şıkları aşağıdaki gibidir:

(1) hiç katılmıyorum; (2) nadiren katılıyorum; (3) biraz katılıyorum; (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum. Katılımcılardan elde edilen puanın yüksek olması evliliğe yönelik olumlu tutumu; puanın düşük olması ise olumsuz tutumu göstermektedir. Ölçekte herhangi bir zaman sınırı olmamakla beraber ortalama beş dakika sürede doldurulmaktadır. Ölçekleri oluşturan sorular daha önce hiç evlenmemiş genç bireylerin evliliğe ilişkin düşünce ve algılarını ölçmeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Evlilik tutumunu ölçmek için kullanılan birçok benzeri ölçek geliştirilmiştir. En çok bilinen ölçeklerden birisi de, Braatan ve Rosen (1998) tarafından oluşturulan Evlilik Tutumu Ölçeğidir. Ölçek, 24 maddeden ibaret olup ve 4lü likert tipinde oluşturulmuştur. Bu ölçeğin İETÖ'den farkı hem evli hem de evlenmemiş bireyler üzerinde kullanılabilir olmasıdır.

İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği için yapılan araştırma, 2013 ve 2014 yıllarında Atatürk Üniversitesi, İnönü Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi de olmak üzere üç farklı üniversitede 723 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yaş aralığı 18 ila 26 yaş arasındadır. Cinsine göre katılımcı sayısının da eşit olması sağlanan çalışmada, öğrencilerin evliliğe yönelik görüşlerini öğrenmek hedeflenmiştir. Gerekli güvenilirlik ve geçerlik testleri de yapılarak İnönü Evlilik Tutumu Ölçeğinin güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilmesi belirlenmiştir.

3.3.3 İlişkiler Ölçeği Anketi (İAÖ)

İlişkiler Ölçeği Anketi, 1994 yılında Griffin ve Bartholomew tarafından geliştirilmiş ve bağlanma stillerini belirleyen bir ölçektir. Dörtlü bağlanma modeline uygun

olarak dört bağlanma modelini ölçen anket 30 sorudan oluşmaktadır. Soruların hazırlanmasında Bartholomew ve Horowitz'in (1991) İlişki Anketinden, ayrıca, Colins ve Read'in (1990) Yetişkin Bağlanma Ölçeği'nde kullandığı maddelerden esinlenilmiştir. Katılımcılar, ilişkilerle ilgili görüşlerini ne kadar ifade ettiğini 7'li likert tipi ölçekte en uygun cevabı seçerek işaretlemektedir. Bağlanma stillerinden güvenli ve kayıtsız stiller için beş madde; saplantılı ve korkulu bağlanma modelleri için ise dört madde oluşturulmuştur. Her bağlanma stili için uygun maddelerin puanları toplanarak alt ölçekte olan madde sayısına bölünmektedir. Katılımcıların ölçek sonuçları ise yüksek puan aldığı bağlanma modeline ait olmasıyla belirlenmektedir.

Ölçek, 1999 yılında gerekli olan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldıktan sonra Sümer ve Güngör tarafından türkçeye uyarlanmıştır. Türkçeye çevrilmesinde birkaç kez çeviri ve tekrar çeviri işlemi yapılmıştır. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması için gerekli kültürler arası kıyaslama ve karşılaştırmalar yapılarak öğrenciler üzerinde tekrar uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Aynı öğrenciler üzerinde bağlanma stillerinin ne kadar benzer olduğunu öğrenmek amacıyla anket dört haftalık arayla tekrar uygulanmıştır.

Amerikan ve Türk kültürü arasında bağlanmaya yönelik farklılıkları öğrenme amacıyla, öğrenciler üzerinde yapılan araştırma da iki ülkede de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Türk ve Amerikan öğrencilerin benzer özellikleri olduğu saptanmış olsa da, Türkiye de "saplantılı" bağlanma modeli; Amerika da ise "kayıtsız" bağlanma modeli daha yüksek oranda görülmüştür (Sümer ve Güngör, 1999).

3.4 Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi için İBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Statistics 20 paket programı kullanılmıştır. Analizlerin değerlendirmesinde, 'Demografik form', 'İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği' ve 'İlişkiler Ölçeği Anketi' ölçekleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Katılımcıların demografik durumuyla ilgili bilgi edindikten sonra ankette kullanılan ölçeğin güvenilir olup olmadığına bakmak adına Cronbach'ın Alfa Güvenilirlik Testi yapılmıştır. Elde edilen değer 0,70'in üzerinde olması yapılan ankette kullanılan ölçeğin yeterince güvenilir olduğunu göstermiştir.

Çizelge 3.1: Cronbach Alfa Güvenilirlik Testi

Güvenilirlik Testi	
Cronbach Alfa	N(Örnekleme Hacmi)
,852	51

Tabloda da görüldüğü gibi bu değer 0,852'dir. Bu da anket ölçeğinin yeterince güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3.2: Örnekleme Yeterliliğinin KMO ve Barlett Testi Ölçümü

KMO ve Bartlett Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçümü.		,805
Bartlett' in küresellik testi	Ki-Kare	4979,227
	Df	1275
	P.	,000

Faktör analizi için verilerin bu analize uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile denetlenmiştir. Yapılan analize göre KMO değerinin 0,805 değeri 0,60'dan büyük olduğundan ve %99 (sig=0,000 <0,01) anlamlılık düzeyinde anlamlı çıktığından faktör analizine geçilmiştir.

Çalışmada;

Katılımcıları bağlanma stilleri ve evlilik tutumlarını belirlemede betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Cinsiyete göre bağlanma stilleri ve evlilik tutumlarını incelemek için T testi uygulanmıştır.

Yaşa göre bağlanma stilleri ve evlilik tutumlarını incelemek için Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır.

Gelir düzeylerine göre bağlanma stilleri ve evlilik tutumlarını incelemek için Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır.

Ebeveynlerin medeni durumuna göre bağlanma stilleri ve evlilik tutumlarını incelemek için Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır.

Bağlanma stilleri ve evlilik tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon ve Regresyon Analizleri uygulanmıştır.

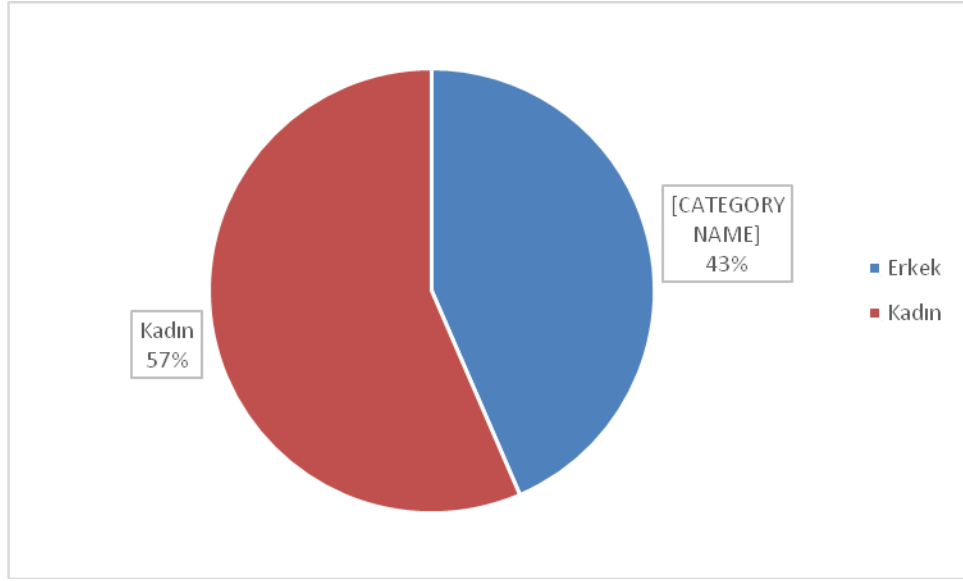
Evlilik tutumunda cinsiyete göre fark olup olmadığını öğrenmek için T testi istatistiği kullanılmıştır.

Bağlanma stillerinde cinsiyete göre farklılık olup olmadığını incelemek için T testi istatistiği uygulanmıştır.

4 BULGULAR

Araştırmanın bu bölümü, katılımcıların demografik form bilgilerine ilişkin bulgularla, evlilik tutumu ve bağlanma stili ölçeklerinin bulgularının karşılaştırılmasını içermektedir.

Şekil 4.1: Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Gençlerin evlilik tutumu ve bağlanma stillerinin ilişkisini inceleyen çalışmaya %57'si kadın, %43'ü erkek olmak üzere toplam 200 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Çizelge 4.1: Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Medeni Durumuna İlişkin Bulgular

	Ayrı				Boşanmış				Evli				
	Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran	Kadın	Erkek	Toplam	Oran	
Yaş	18-19	1	0	1	%14	3	0	3	%16	19	3	22	%13
	20-21	2	0	2	%29	4	5	9	%47	52	29	81	%46
	22-23	0	4	4	%57	2	5	7	%37	20	25	45	%26
	24 ve üzeri	0	0	0	%0	0	0	0	%0	10	16	26	%15
Maddi Durum	Düşük	0	0	0	%0	1	1	2	11%	4	13	17	%10
	Orta	3	4	7	%100	8	8	16	84%	83	54	137	%79
	Yüksek	0	0	0	%0	0	1	1	5%	14	6	20	%11
Çalışma Durumu	Çalışan	0	2	2	%29	2	5	7	%37	19	19	38	%22
	Çalışmayan	3	2	5	%71	7	5	12	%63	82	54	136	%78

Çizelgeye göre ankete katılan 200 katılımcı; anne babasının medeni durumuna göre verdiği yanıtlardan; ayrı (n=7), boşanmış (n=19), evli (n=174) olarak dağılım göstermiştir. Bu üç grubun cinsiyete göre, gelir durumu ve çalışma durumuna ilişkin bulgular çizelgede belirtilmiştir.

Çalışmaya katılan anne babası ayrı 7 katılımcıdan gelir durumu düşük ve yüksek katılımcı bulunmamaktadır. 3'ü kadın, 4'ü erkek toplam 7 kişi yani %100'ü orta gelir durumuna sahip katılımcı bulunmuştur.

Çalışmaya katılan anne babası boşanmış 19 katılımcının gelir durumuna göre 1'i kadın; 1'i erkek toplam 2 kişi yani %11'i düşük, 8'i kadın, 8'i erkek toplam 16 kişi yani %84'ü orta, sadece 1 erkek toplam 1 kişi yani %5'i yüksek bulunmuştur.

Çalışmaya katılan anne babası evli 174 katılımcının gelir durumuna göre 4'ü kadın 13'ü erkek toplam 17 kişi yani %10'u düşük, 83'ü kadın 54'ü erkek toplam 137 kişi yani %79'u orta, 14'ü kadın 6'sı erkek toplam 20 kişi yani %11'i yüksek bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan anne babası ayrı 7 katılımcıdan çalışma durumuna göre sadece 2 erkek toplam 2 kişi yani %29 çalışan. 3'ü kadın, 2'si erkek toplam 5 kişi yani %71'i çalışmayan bulunmuştur.

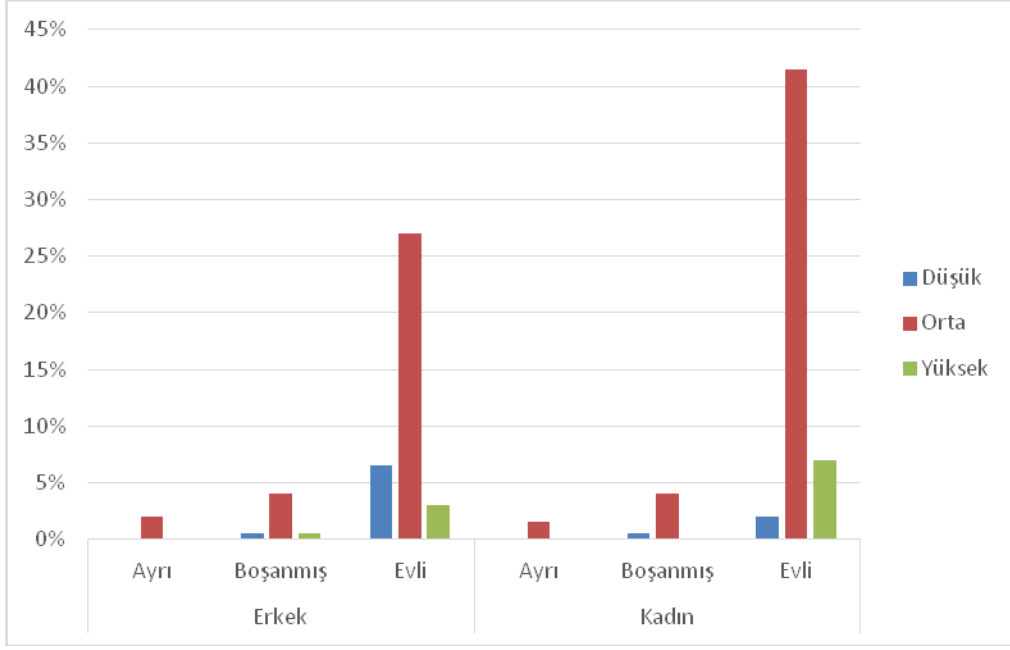
Çalışmaya katılan anne babası boşanmış 19 katılımcının çalışma duruma göre 2'si kadın, 5'i erkek toplam 7 kişi yani %37'si çalışan, 7'si kadın, 5'i erkek toplam 12 kişi yani %63'ü çalışmayan bulunmuştur.

Çalışmaya katılan anne babası evli 174 katılımcının çalışma duruma göre 19'u kadın, 19'u erkek toplam 38 kişi yani %22'si çalışan, 82'si kadın, 54'ü erkek toplam 136 kişi yani %78'i çalışmayan bulunmuştur.

Çizelge 4.2: Üniversite Öğrencilerinin Çalışma Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Cinsiyet	Çalışıyorum	Çalışmıyorum	Genel Toplam
Erkek	13%	30%	43%
Kadın	11%	46%	57%
Genel Toplam	24%	76%	100%

Üniversite öğrencilerinin grafikteki değerlere göre %24'ünün çalışmakta olduğu (n=48), %76'sının (n=152) ise herhangi bir işinin olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmayan kadın sayısının (n=23) çalışmayan erkek sayısından (n=15) fazla olduğu edilmiştir.

Şekil 4.2: Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Medeni Durumuna Göre Gelir Durumundaki Farklılıklara Yönelik İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin medeni durumları ile gelir durumuna verdikleri yanıtlar arasındaki ilişkiye bakıldığında gelir düzeyi orta derecede olan ve ebeveynleri evli olan kadınların (%42), erkeklere (%27) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca genel olarak yüksek gelir seviyesine sahip kadınların ve erkeklerin ebeveynlerinin büyük oranda evli olduğu görülmektedir.

4.1 Bağlanma Stillere İlişkin Bulgular

200 katılımcıya uygulanan anketin 3. bölümünde bulunan 30 soru içinden 17 tanesi 4 farklı bağlanma stili için kullanılmıştır. Buna göre her bir bağlanma stili için verilen cevapların erkek ve kadın katılımcıların ortalama yüzdeleri aşağıda açıklanmıştır.

Çizelge 4.3: Bağlanma Stillere İlişkin Betimsel İstatistikler

Bağlanma Stilleri	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Ss	Sonuç
Güvenli	200	1,20	6,60	3,60	0,91	Orta
Korkulu	200	1,00	7,00	4,32	1,07	Çok Yüksek
Saplantılı	200	1,00	6,50	3,37	1,01	Orta
Kayıtsız	200	1,80	6,60	4,42	0,91	Çok Yüksek

Çizelgede üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ölçeğinden elde ettikleri puanlar üzerinde gerçekleştirilen betimsel istatistik sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların orta düzeyde güvenli ve saplantılı bağlanma stillerine sahip oldukları buna karşın korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerinin ise çok yüksek düzeylerde olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4: Bağlanma Stillerinin Cinsiyete Göre Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Güvenli	Kadın	113	3,66	,85	,304	,762
	Erkek	87	3,62	,99		
Korkulu	Kadın	113	4,34	1,15	,245	,807
	Erkek	87	4,30	,96		
Saplantılı	Kadın	113	3,26	1,04	-1,673	,096
	Erkek	87	3,50	,95		
Kayıtsız	Kadın	113	4,55	,83	2,331	,021
	Erkek	87	4,26	,98		

Bağlanma stilleri bakımından cinsiyet kategorileri arasında fark olup olmadığına bakmak için gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi analizlerinde sadece Kayıtsız stilde hesaplanan t testi ($t=2,33; p<0,05$) cinsiyet açısından anlamlı bir farkı ortaya koymuştur. Bununla birlikte Güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Grupların ortalamalarına bakıldığında kadınların erkeklere kıyasla kayıtsız bağlanma stil puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.5: Bağlanma Stillerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması

Bağlanma Stilleri	Yaşlar	n	$\bar{X}$	SS	F	P
Güvenli	18-19	26	3,83	0,80	,616	,605
	20-21	92	3,58	0,89		
	22-23	56	3,61	0,93		
	24 ve üzeri	26	3,74	1,04		
Korkulu	18-19	26	4,70	1,09	2,497	,061
	20-21	92	4,39	1,05		
	22-23	56	4,05	0,99		
	24 ve üzeri	26	4,28	1,19		
Saplantılı	18-19	26	3,30	0,81	2,392	,049
	20-21	92	3,25	0,99		
	22-23	56	3,37	1,05		
	24 ve üzeri	26	3,83*	1,05		
Kayıtsız	18-19	26	4,60	0,84	,510	,676
	20-21	92	4,40	0,88		
	22-23	56	4,35	0,99		
	24 ve üzeri	26	4,48	0,90		
	Total	200	4,42	0,91		

Çizelgede katılımcıların yaş gruplarına göre bağlanma stilleri puan ortalamaları üzerinde gerçekleştirilen Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. F testi sonuçlarına göre katılımcıların yaşları açısından güvenli, korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Bununla birlikte katılımcıların yaşları açısından saplantılı bağlanma stilinde anlamlı bir fark söz konusudur. İleri analizlere göre yaşı 24 ve üzerinde olan katılımcıları

düşük yaştaki katılımcılara kıyasla sağlantılı bağlanma stillerinin yüksek düzeylerde olduğu görüşmüştür.

Çizelge 4.6: Bağlanma Stillerinin Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması

Bağlanma Stilleri	Gelir	N	$\bar{X}$	SS	F	P
Güvenli	Düşük	19	3,87	0,86		
	Orta	160	3,63	0,94	,706	,495
	Yüksek	21	3,57	0,66		
Korkulu	Düşük	19	4,55	1,31		
	Orta	160	4,28	1,05	,618	,540
	Yüksek	21	4,40	0,98		
Saplantılı	Düşük	19	3,78	1,14		
	Orta	160	3,35	1,01	2,156	,119
	Yüksek	21	3,14	0,78		
Kayıtsız	Düşük	19	4,77	0,88		
	Orta	160	4,42	0,93	2,45	,047
	Yüksek	21	4,14	0,61		

Çizelgede katılımcıların gelir durumlarına göre bağlanma stilleri puan ortalamaları üzerinde gerçekleştirilen Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. F testi sonuçlarına göre katılımcıların aylık gelirleri açısından güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Bununla birlikte katılımcıların gelir durumlarına göre kayıtsız bağlanma stilinde anlamlı bir fark söz konusudur. İleri analizlere göre gelir düzeyi düşük katılımcıların kayıtsız bağlanma stillerinin yüksek düzeyde olduğu görüşmüştür.

Çizelge 4.7: Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Bağlanma Stilleri	Medeni Durum	n	Ort	P	F	p
Güvenli	Evli	174	3,63	0,92	,069	,934
	Boşanmış	19	3,72	0,85		
	Ayrı	7	3,66	0,81		
Korkulu	Evli	174	4,34	1,06	,374	,689
	Boşanmış	19	4,13	1,09		
	Ayrı	7	4,21	1,28		
Saplantılı	Evli	174	3,37	1,01	,325	,723
	Boşanmış	19	3,25	0,80		
	Ayrı	7	3,61	1,44		
Kayıtsız	Evli	174	4,55	0,90	,762	,468
	Boşanmış	19	4,18	1,02		
	Ayrı	7	4,36	0,73		

Bağlanma açısından ebeveyn medeni durum kategorileri arasında fark olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen F testi sonuçlarına göre grupların bağlanma stilleri puan ortalamalarının hiçbirisinde anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların ebeveynlerinin medeni durumlarına göre bağlanma stilleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.2 Evlilik Tutumuna İlişkin Bulgular

Çizelge 4.8: Katılımcıların Evlilik Tutumlarına İlişkin Betimsel Analizler

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	Ss	Sonuç
Evlilik tutumu	200	1,05	4,90	3,22	0,79	Orta

Çizelgede üniversite öğrencilerinin evlilik tutumu ölçeğinden elde ettikleri puanlar üzerinde gerçekleştirilen betimsel istatistik sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların orta düzeyde evlilik tutumlarına sahip oldukları bulunmuştur.

Çizelge 4.9: Evlilik Tutumunun Cinsiyete Göre Oranlarına İlişkin Bulgular

		n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Evlilik tutumu	Kadın	113	3,182	,788	-,720	,472
	Erkek	87	3,263	,794		

Evlilik Tutumu bakımından cinsiyet kategorileri arasında fark olup olmadığına bakmak için gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre grupların puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t=0,72$; $p>0,05$). Yani erkek ve kadınların evlilik tutumlarının benzer düzeylerde olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.10: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Yaşlarına Göre Karşılaştırılması

	Yaşlar	n	$\bar{X}$	Ss	F	P
Evlilik tutumu	18-19	26	3,07	,78	2,560	,049
	20-21	92	3,24	,72		
	22-23	56	3,134	,89		
	24 ve üzeri	26	3,44	,75		

Evlilik Tutumu açısından yaş kategorileri arasında fark olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen F testi sonuçlarına göre grupların puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark söz konusudur ($F=2,56$; $p<0,05$). Katılımcıların yaş gruplarına göre evlilik tutumları farklılık göstermektedir. İleri analizlere göre 24 yaş ve üzerindeki katılımcıların evlilik tutumları düşük yaş gruplarındaki bireylere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek ve olumludur.

Çizelge 4.11: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Gelir Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Gelir	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Evlilik tutumu	Düşük	19	3,44	0,68	1,293	,277
	Orta	160	3,17	0,80		
	Yüksek	21	3,35	,80299		

Evlilik tutumu açısından ekonomik durum kategorileri arasında fark olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen F testi sonuçlarına göre grupların puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=0,762$; $p>0,05$). Farklı ekonomik düzeylerdeki katılımcıların evlilik tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çizelge 4.12: Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarının Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Ebeveyn Medeni Durum		n	$\bar{X}$	p	F	P
Evlilik tutumu	Evli	174	3,25	0,77	1,795	,169
	Boşanmış	19	2,89	0,90		
	Ayrı	7	3,26	0,77		

Evlilik Tutumu açısından ebeveyn medeni durum kategorileri arasında fark olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen F testi sonuçlarına göre grupların puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=0,762$; $p>0,05$). Anne-

babası evli olan katılımcıların evlilik tutum puan ortalamaları yüksek olmakla birlikte hesaplanan F değeri ebeveynleri evli, boşanmış ve ayrı yaşayan öğrencilerin evlilik tutumlarında anlamlı bir farka yol açmamıştır.

4.3 Bağlanma Stilleri ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişkisel Analizler

Çizelge 4.13: Bağlanma Stili ve Evlilik Tutumu Arasındaki İlişki
Evlilik Tutumu

Bağlanma Stilleri	Korelasyon Katsayısı-r-	p
Güvenli	,165*	,020
Korkulu	,142	,051
Saplantılı	0,113	,111
Kayıtsız	-,034	,633

Çizelgede katılımcıların bağlanma stilleri ile evlilik tutum puanları arasında hesaplanan Perason Momentler Çarpım Korelasyon Katsayıları görülmektedir. Analizlere göre evlilik tutumu ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönlü 0,16'lık bir ilişki, evlilik tutumu ile korkulu bağlanma stili arasında pozitif yönlü 0,14 düzeyinde bir ilişki, saplantılı bağlanma stili ile pozitif yönlü 0,11, kayıtsız bağlanma stili ile ise negatif yönlü 0,3düzeyinde bir korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu bulgulara göre güvenli bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Aşağıdaki çizelgede bağlanma stillerinin evlilik tutumu üzerindeki etkileri regresyon analizi ile test edilmiştir.

Çizelge 4.14: Bağlanma Stillerinin ve Evlilik Tutumunu Yordama Gücü

R	R ²	F	p	Bağlanma Stilleri	Beta Korelasyon	P
				Güvenli	,151	,049
,235	,055	2,854	0,025	Korkulu	,145	,072
				Saplantılı	,071	,368
				Kayıtsız	-,153	,046

Çizelge incelendiğinde, regresyon modeline göre; bağlanma stilleri ve aile tutumları birlikte anlamlı bir ilişki ortaya koymuştur ($R=0,235$; $F=2,854$; $p<0,05$). Katılımcıların aile tutumlarındaki değişimin yaklaşık %5,5'i bağlanma stilleri tarafından açıklanmaktadır. Bununla birlikte bağlanma stilleri aile tutumları üzerinde düşük düzeyde bir etkiye sahiptir. Standardize beta katsayılarına ait anlamlılık değerlerine göre, bağlanma stillerinden sadece güvenli ($\beta=0,151$; $p<0,05$) ve kayıtsız stiller ($\beta=-0,153$; $p<0,05$) aile tutumlarının anlamlı yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır. Katsayıların yönüne bakıldığında güvenli bağlanma stilleri aile tutumlarını pozitif yönde etkilerken kayıtsız bağlanma stilleri ise olumsuz-negatif yönde etkilemektedir.

5 TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, bağlanma stili ve evlilik tutumu arasındaki ilişki incelenmiş, demografik değişkenlerin ve bağlanma stilinin gençlerin evlilik tutumu üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Evlilik tutumu üzerinde etkisi olduğu düşünülen çocukluktaki bağlanma stili ve buna eşlik eden demografik değişkenler çalışmanın kavramsal çerçeve bölümünde derinlemesine incelenmiştir. Yapılan çalışmada 174 katılımcının ebeveynlerinin evli, 19 katılımcının anne babasının boşanmış, 7'in ebeveynlerinin ise ayrı yaşadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %76'sı çalışmamakta; %24'ün ise çalıştığı belirlenmiştir. Ayrıca, genel olarak gelir seviyesi yüksek olan üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin büyük oranda evli olduğu saptanmıştır.

5.1 Bağlanma Stilleri

Üniversite öğrencilerinden oluşan bu örneklemin bağlanma stillerine ilişkin betimsel bulgular ele alınmış daha sonra da katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum ve gelirlerine göre bağlanma stillerinin karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan bulgular tartışılmıştır. Çalışmada katılımcıların orta düzeyde güvenli (3,60) ve saplantılı (3,37) bağlanma stillerine sahip oldukları buna karşın korkulu (4,32) ve kayıtsız (4,42) bağlanma stillerinin ise çok yüksek düzeylerde olduğu bulunmuştur. Bu bulgular katılımcıların genelinin güvensiz bağlanma modeline sahip olduğunu göstermektedir.

Çalışmada ulaşılan bir diğer bulgu ise bağlanma stillerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkindir. Analizlere göre Güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamış buna karşın kayıtsız bağlanma stilinde manidar farkla görülmüştür. İleri analizlere göre kadınların erkeklere kıyasla kayıtsız bağlanma stil puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular Piatkowski (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Piatkowski'ye göre (2012) gelecekteki ilişkiler hakkında belirsizlikler yaşayan bir bayan, kaygılarını geçmişte incinmiş olmalarına ve kendilerini savunmasız bir konuma tekrar koymak istememelerine bağlı kalmaktadır.

Bu durumda da genellikle kayıtsız ve ilgisiz bir bağlanma stilini tercih etmektedirler. Araştırmacıya göre evli çiftlerden özellikle kadınlar ilişkilerinde yaşadıkları sorun durumlarında eşleriyle etkileşimden ziyade çocuklarına odaklanan bir bağlanma stilini tercih edebilmektedir. Bu konuda bayanlarda kayıtsız bağlanmanın nedenlerini ortaya koyacak nitel araştırmaların yapılması alana önemli katkılar sağlayacaktır.

Çalışmada bir diğer bulgu ise katılımcıların yaş gruplarına göre bağlanma stillerine ilişkindir. Analizlere katılımcıların yaşları açısından güvenli, korkulu ve kayıtsız bağlanma stilleri puan ortalamalarında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Bununla birlikte katılımcıların yaşları açısından saplantılı bağlanma stilinde anlamlı bir fark söz konusudur. Genel olarak 24 yaş ve üzerinde olan katılımcıları düşük yaştaki katılımcılara kıyasla saplantılı bağlanma stillerinin yüksek düzeylerde olduğu görülmüştür. Bu bulgular Schachner ve arkadaşları (2008) ve Campbell ve arkadaşlarının (2005) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Schachner ve arkadaşları (2008), bireylerde bağlanma kaygısı ve endişesi ile yaş arasında bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Bağlanma ile ilgili olarak genç bireyler kendilerini daha özgür ve rahat hissederken; başkalarına daha az bağlılık endişesi taşımaktadırlar. Buna karşın orta yaşla birlikte bireyler gelecekteki ilişkiler ve durumları hakkında endişe ve kaygılar duymaktadır. Campbell ve arkadaşları (2005) bu durumdaki değişimde ilerleyen dönemlerde meydana gelebilecek sosyo ekonomik faktörler ve ilişkiye özgü olaylar ile ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Özellikle evlikle birlikte yaşam koşullarında ortaya çıkan olumsuz gelişmeler ve değişimler çiftlerin endişeli bağlanma stillerini artırmaktadır.

Çalışmada ulaşılan bir diğer bulgu ise katılımcıların gelir durumlarına göre güvenli, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinde anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasıdır. Bununla birlikte katılımcıların gelir durumlarına göre kayıtsız bağlanma stilinde anlamlı bir fark söz konusudur. Gelir düzeyi düşük katılımcıların kayıtsız bağlanma stillerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Bu bulgular Doherty (2004), Petrowski ve arkadaşları (2012) ve Schachner ve arkadaşlarının (2008) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmacılara göre yaşam tarzındaki ve ekonomisindeki değişimler ve kaliteli yaşam beklentisi bağlanma stillerinde farklılıklara yol açmaktadır. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireyler daha etkileşimli dinamik, güvenli bağlanma stillerini tercih ederken düşük olan bireyler ise kayıtsız ya da kaçınan stilleri tercih

etmektedirler. Petrowski ve arkadaşlarının (2015) geniş katılımlı bir Alman örneğinde yaptıkları araştırma ekonomik durumu düşük olan bekar bireylerin yüksek oranda bağlanma kaygılarına ya da kayıtsızlığa sahip oldukları ve bu nedenle evlilikten kaçınma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymuşlardır.

Bağlanma stilleri demografik faktörler açısından ulaşılan son bulgu ise ebeveyn medeni durum kategorisine göre gerçekleştirilen karşılaştırmalarla ilgilidir. Katılımcıların ebeveyn medeni durumlarına göre bağlanma stillerinin anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu tezin bulguları Schachner ve arkadaşlarının (2008) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Schachner ve arkadaşlarına (2008) göre güvensiz bağlanma prevalansında bekar, boşanmış ve eşli bireyler ve çocukları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bununla birlikte Kirkpatrick ve Hazan (1994) ve Schindler vd, (2010) gerçekleştirdiği açılışmalarda güvenli bağlanma stillerinde ebeveyn medeni durumunun önemli faktör olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırmalarda *güvenli şekilde* bağlanmış yetişkinlerin ve çocukların büyük oranda evli bir arada yaşayan aileler oldukları görülmüştür. Kirkpatrick ve Hazan (1994) ve Schindler vd, (2010) yaptıkları çalışmalarda araştırma örneklemindeki katılımcıları 18-70 yaşları dağılımında oldukları görülmüştür. Özellikle bu çalışmalarda uzun süreli evliliklere sahip çiftlerin güvenli bağlanma stillerinin güçlü olduğu görülmüştür. Bu tezin örneklemindeki katılımcıların üniversite öğrencilerinde ve birçoğunun ailelerinden uzakta olmaları durumu anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasının nedeni olabilir.

5.2 Evlilik Tutumu

Toplumsal değerlerin hızla değiştiği günümüzde, aile oluşum süreçlerinde de farkedilir değişimlerin yaşandığı gözlemlenmektedir. TÜİK verileri değerlendirildiğinde, 2017 yılına göre 2018 yılında evlenme oranlarında %2,9 azalma; boşanma oranlarında ise %10,9 artış belirlenmiştir. Evlilik ve aile yapısında görülen bu değişimlerin eşlerin ve bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını etkilediği görülmüştür. Bu kapsamda araştırma örnekleminin orta düzeyde evlilik tutunma sahip olmasının nedenlerinin derinlemesine incelenmesi ve değerlendirilmesi alana önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırma kapsamındaki üniversite öğrencilerinin orta düzeyde evlilik tutumlarına sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgular Rezadoust ve Mombeni (2011), Hazrati ve Bahirae'nin (2012) gerçekleştirdikleri araştırmaların bulguları ile benzerlik

göstermektedir. Rezadoust ve Mombeni'nin (2011) çalışması, üniversite eğitime sahip gençlerin geç evlendiklerini, eğitim arttıkça evlilik çağındaki gecikmenin arttığını, böylece yüksek lisans öğrencilerinin ve % 78.5'inin evlilik çağında gecikme yaşadığını göstermiştir. Ayrıca, Hazarati ve Bahirae (2012) çalışması, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yüzde 89,6'sının evlenmeyi istemediğini ortaya koymuştur. Glanz, Barbara ve Rimer (2011) ve Ajzen'e (1991) göre by durumu planlı davranış teorisine göre açıklamak mümkündür. Bu teoriye davranışın en önemli belirleyicisi, belirli bir davranışta bulunmaya bireysel niyettir. Buna karşılık niyet, tutumlar, öznel normlar ve algılanan davranışsal kontrolden oluşur. Tutum, bir şey ya da birisine olumlu ya da olumsuz olarak duygu ya da karşılık verme anlamına gelir. Araştırmacılara göre son yıllarda bireylerin evlilik niyet ve tutumlarında çok yüksek düzeyde düşüşler söz konusudur (Ajzen, 1991; Hazarati ve Bahirae, 2012).

Evlilik Tutumu bakımından cinsiyet kategorileri arasında fark olup anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yani erkek ve kadınların evlilik tutumlarının benzer düzeylerde olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin yanıtları kıyaslandığında oranların bütün yanıtlarda yakın olduğu ve anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, erkek ve kadınların benzer evlilik tutumuna sahip olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgular, Karabacak ve Çiftçi (2016), Blakemore, Lawton ve Vartarian (2005) tarafından yapılan benzer bir çalışmaların sonuçlarından farklıdır. Karabacak ve Çiftçi, 744 lisans öğrencisi üzerinde İnönü Evlilik Tutumu Ölçeği kullanarak gençlerin evlilik tutumunu araştırmıştı ve evlilik tutumunda kadın ve erkeğe göre farklılık olduğunu belirlenmiştir (Karabacak ve Çiftçi, 2016: 38). Blakemore, Lawton ve Vartarian (2005)'in yaptığı araştırmanın bulguları da farklı olarak, kadınların evliliğe yönelik tutumlarının erkeklere oranla daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Evlilik tutumu açısından ulaşılan bir diğer bulgu ise katılımcıların yaşları konusundadır. Analizlere göre katılımcıların yaş grupları açısından evlilik tutumları farklılık göstermektedir. Çalışmada 24 yaş ve üzerindeki katılımcıların düşük yaştakilere kıyasla evlilik tutumlarının daha yüksek ve olumlu olduğu görülmüştür. Bu bulgular Simmons ve Campell'in (2007) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Simmons ve Campbell'in (2007) yaptığı çalışma da, yaşın evlilik tutumu üzerinde etkisine bakılmış ve 30'lu yaş grubunda bireylerin 20'li yaşlarda olanlardan farklı olarak evliliğin toplumsal açıdan kabul edilebilirlik ve çocuk sahibi

olmak için gerekli olduğu görüşünü sunduğu bulgulanmıştır. Yaşla birlikte daha olgun katılımcıların hayatında birisine ihtiyaç duyması ve evliliği toplumsal açıdan saygınlıkla ilişkilendirmesi anlamına gelmektedir. Bu durum gençlerin ilerleyen yaşlarda evlilik tutumuna bakışlarının değişmesinden kaynaklanmaktadır.

Evlilik tutumu açısından ulaşılan diğer bulgular ise katılımcıların ekonomik ve ebeveynlerinin medeni durum kategorileri açısından gerçekleştirilen karşılaştırmalarla ilişkilidir. Analizlere göre katılımcıların gerek ekonomik gerekse de ebeveyn medeni durumlarına göre evlilik tutumları farklılık göstermemektedir. Bu iki bağımsız değişken (ebeveyn medeni durumu-ekonomik durum) açısından katılımcıların evlilik tutumlarının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Bu bulgular Segrin (2005) ve Lee ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırmanın bulgularıyla çelişmektedir. Lee ve arkadaşlarına (2016), velilerin rolü, birlikte yaşama durumları ve sosyo-ekonomik faktörleri üniversite öğrencilerinin evlenmesinde ve evlilik tutumlarında önemli bir faktördür. Segrin'in (2005) yaptığı çalışmada, ebeveyn boşanması yaşayan gençlerin evliliğe yönelik tutumlarının olumsuz olduğu bulgulanmıştır (Ogunleye, A. 2014: 59). Ebeveynler arası ilişkiler ve aile içi uyum gençlerin evlenme beklentilerinde model oluşturmaktadır. Bu nedenle üniversite çağındaki katılımcıların evlilik tutum ve niyatelerinin kendi aile özgeçmişi ve yaşantıları açısından incelenmesi önerilir.

Bağlanma Stili Evlilik Tutumu İlişkisi

Araştırmada ulaşılan bulgulardan bir diğeri de üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile evlilik tutumları arasında ortaya çıkan ilişkilere yöneliktir. Korelasyon testinde sadece güvenli bağlanma stili ile evlilik tutumu arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. Regresyon testiyle gerçekleştirilen ileri analizlerde bağlanma stillerinin aile tutumları üzerinde düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarında ortaya çıkan değişimin yalnızca %5,5'i onların bağlanma stillerinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte bağlanma stillerinden sadece güvenli ve kayıtsız stiller aile tutumlarını anlamlı düzeyde etkilemektedir. Güvenli bağlanma stilleri aile tutumlarını pozitif yönde etkilerken kayıtsız bağlanma stilleri negatif yönde etkilemektedir. Gottman (1993) tarafından 170 kişi üzerinde yapılan çalışmada da kayıtsız ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinden daha az memnuniyet duydukları bulgulanmıştır (Hee, W.C. 2018: 11). Benzer şekilde Campbell ve arkadaşlarına (2005) göre

bireylerin bağlanma stilleri ilişki doyumu, yakınlık, evlilik beklentileri ve tutumlarıyla ilişkilidir. Araştırmacılara göre kayıtsız bağlanılan bireyler yakın ilişkiler kurmada, evlilik beklentilerinde belirsizlik ve sorunlar yaşarken güvenli bağlananlar bu konuda daha kararlı tutumlar sergilemektedir.

Stacker ve Bursik (2002) tarafından yapılan benzer çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve romantik ilişki inançları arasındaki ilişki incelenmektedir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, bağlanmada kaçınma davranışı akılcı olmayan inançları azaltmakta ve aynı zamanda, duygusal bağımsızlığını korumayı ifade etmektedir. Kaçınma boyutunun yüksek olması başkaları modelinin olumsuz olduğunu ve güvensiz bağlanma stili oluştuğunu göstermektedir. Bu sonuca göre, güvensiz bağlanma stiline sahip bireyler romantik ilişkilerinde daha olumsuz tutum ve beklentiler geliştirmektedirler (Aktaran: Sarı, 2008). Sonuç olarak, yapılan çalışma, güvenli bağlanma stillerine sahip üniversite öğrencilerinin evliliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu, kayıtsız bağlanma stiline sahip öğrencilerin ise evliliğe olumsuz tutum geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Bu kapsamda gençlerin evlilik kararlarında kendileri ve eş adaylarının bağlanma stillerini, evlilik tutumlarını dikkate almaları mutlu ve uyumlu bir aile oluşturmalarının anahtarı olabilir.

5.3 Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki önerileri sunmaya olanak sağlamaktadır:

- Evlilik tutumu ve bağlanma stili ile ilgili Türkiye’de yapılmış benzeri çalışmaların sınırlı sayıda olmasını göz önünde bulundurarak, araştırmanın Aile Danışmanlığı alanında faydalı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Çalışmadan aile danışmanlığı alanında çalışan uzmanların ve öğrencilerin faydalanması da araştırmanın bir diğer önemli noktasıdır.
- Ailede yaşadığı tecrübelerin bireyin gelecek yaşamını etkileyebildiğini gösteren araştırmaların yer aldığı literatür çalışmasının, benzer sorunları yaşayan aile ve bireylerin aile danışmanlığı desteği almasını teşvik etmesi açısından faydalı olduğu düşünülmektedir.

- Çocuk yetiştirme ve aile sorunlarıyla ilgili çözüm arayışında olan bireyler için aile sorunları, ebeveyn-çocuk iletişimi gibi konuları kapsayan eğitim ve seminerler düzenlenmesi önerilmektedir.
- Yapılan araştırmanın daha büyük bir örneklem grubunda tekrar uygulanması önerilmektedir.
- Araştırma İstanbul ili ile sınırlandırılmıştı- Çalışmanın farklı illerde tekrar yapılması farklı bölgelerin bulgularında farklılık olup olmadığını göstermesi açısından önerilmektedir.
- Araştırmada ele alınan temel konular olan bağlanma ve evlilik tutumunun ilişkisinin literatür çalışmasında araştırılmasının detaylı bilgi sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.
- Araştırma, sadece evlenmemiş bekar öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Farklı ölçekler kullanılarak evli bireylerde de bağlanma stili ve evlilik tutumunun araştırıldığı çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Anket uygulaması sırasında anketleri araştırmacının vermesinin cevapların samimiyet ve doğruluğunu etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle anketin araştırmacının olmadığı ve kendilerini rahat hissettikleri ortamda doldurulması önerilmektedir.
- Gençlerin evlilik kararları, eş seçimi, bağlanma stilleri ve tutumları arasındaki ilişkilerin tespitine yönelik çok değişkenli araştırmalar yapılabilir.
- Bağlanma stillerinin öğrenilmesinin bireyin yaşamında yüzleştiği ilişki sorunlarında destek alabilmesi için teşvik ettiği düşünülmektedir.
- Farklı ekollerden çalışan aile danışmanı ve psikologların bu alanda yüksek oranlarda olumlu sonuçlar sunan yeni teknikler geliştirmesi alanın gelişimi için önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. ve diğerleri.** (1971). Individual Differences in Strange Situation Behaviour Of One-Year-Olds. In H.R. Schaffer (Ed.), *The Origins Of Human Social Relations*: 18-57.
- Ainsworth, M.D.S ve Bell, S.M.** (1970). Attachment, Exploration And Separation: Illustrated By The Behavior Of One-Year-Olds in A Strange Situation. *Child Development*. Vol.41, No.1, 49-67.
- Ajzen I.** (1991). The Theory Of Planned Behavior. *Organisational Behavior And Human Decision Processes*, 50(2),179–211.
- Akpınar, B.** (2016). *Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Amato, P. & Deboer, D.D.** (2001). The Transmission Of Marital İnstability Across Generations: Relationship Skills Or Commitment To Marriage? *Journal Of Marriage And Family*.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L.M.** (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*. Vol.1 No.2 226-244.
- Blagojevic, M.** (1989). The Attitudes Of Young People Towards Marriage. *Marriage and Family Review* 14(1-2): 217-230.
- Bond, S.** (2009). *Couple And Family Therapy: The Evolution Of The Profession With Social Work At Its Core*. McGill University. 128-138.
- Bowen, M.** (1976). *Theory İn The Practice Of Psychotherapy*. In P. J. Guerin, Jr., Ed., *Family Therapy: Theory And Practice* 41-89.
- Bowlby, J.** (1969). *Attachment And Loss: Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books. 304-313.
- Bowlby, J.** (1969). *Bağlanma*. Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Broderick ve Schrader** (1991). The History Of Professional Marriage And Family Therapy. *Handbook of family therapy. 2*: 5-40. Philadelphia.
- Campbell L, Simpson J, Boldry J, Kashy DA.** (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: The role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*. 88: 510–531.
- Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J., and Kashy, D. A.** (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: the role of attachment anxiety. *J. Pers. Soc. Psychol.* 88, 510–531. doi: 10.1037/0022-3514.88.3.510.
- Carl Rabstejnek** (2009). *Family Systems & Murray Bowen Theory*.
- Carroll, J.S. ve diğerleri.** (2009). Ready Or Not? *Criteria For Marriage Readiness Among Emerging Adults*. 8(11).
- Cochran, N.B.** (2011). *Bowen Family Systems Theory And İts Relationship To Teachers: Does Differentiation Of Self Predict Teacher Job Satisfaction?* University of Southern Mississippi.
- Conger, R. D. ve diğerleri.** (2000). Competence İn Early Adult Romantic Relationships: A Developmental Perspective On Family İncidences. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 79(1), 224-238.

- D'Agostino, M.** (2010). *The Effects Of Parental Divorce On The Views Of Romantic Relationships And Marriages Of The Children Involved*, 9-11.
- Demirdağ, M.F.** (2017). Bağlanma Teorisi'nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (I):2, s.76-90.
- Doğan, T.** (2016). Ergenlerde Ana-Babaya Bağlanma: Türkiye Profili. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4):406-419.
- Doğru, D.** (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu ile İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doherty, N. A., and Feeney, J. A.** (2004). The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationsh.* 11, 469–488.
- Doyle, A.B. ve diğerleri.** (2009). Attachment Style With Mother, Father, Best Friend, And Romantic Partner During Adolescence. *Journal Of Research On Adolescence.* 19(4), 690–714.
- Dush, C.M.K. ve diğerleri.** (2003). The Relationship Between Cohabitation And Marital Quality And Stability: Change Across Cohorts? *National Council On Family Relations.* 539-547.
- Flaskas, C.** (2010). Frameworks For Practice İn The Systemic Field: Part 1— Continuities And Transitions İn Family Therapy Knowledge. *Australian & New Zealand Journal Of Family Therapy*, 233-248.
- Gilbert, R.** (2006). *The Eight Concepts Of Bowen Theory*. Leading Systems Press.
- Glanz, K., Barbara, K., Rimer, K.** (2008). Health Behavior And Health Education Theory, *Research, and Practice*. 4th ed. Jossey-Bass; pp. 23–38.
- Graff, E.J.** (1999). *What Is Marriage For?* Beacon Press, Boston.
- Gurbetoğlu, A.** (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul Ticaret Üniversitesi: 11, İstanbul.
- Haley, J.** (1973). *Uncommon Therapy*, New York. W.W. Norton.
- Hampson, R.B. ve diğerleri.** (1999). "Marital Therapy: Qualities Of Couples Who Fare Better Or Worse İn Treatment." *Journal Of Marital And Family Therapy.* 25: 409-23.
- Hazan, C. & Shaver, P.** (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process. *Journal Of Personality And Social Psychology.*
- Hazrati, Z., Bahirae, E.** (2012). Social factors influencing age at marriage, female students. *Sociological studies of Iran*, 2(4):1–15.
- Hee, W.C.** (2018). *Can Attachment Behaviors Moderate The Influence of Conflict Styles on Relation Quality?* Brigham Young University, Brigham :11-12.
- Holman, T.** (2007). The Family in The New Millenium: The Place Of Family İn Human Society. *Greenwood Publishing Group.*3-11.
- Jang, S.A. ve diğerleri.** (2002). To stay or to leave? The role of attachment styles in communication patterns and potential termination of romantic relationships following discovery of deception. *Communication Monographs*, 69(3): 235-250.
- Kankotan, Z.Z.** (2008). *The Role Of Attachment Dimensions, Relationship Status, And Gender İn The Components Of Subjective Well-Being*. A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences Of The Middle East Technical University.
- Karabacak, A. ve Çiftçi, M.** (2016). Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumları ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları.* 36-2: 25-43.
- Kerr & Bowen, M.** (1988). *Family Evaluation*. W. W. Norton; Underlining and Notation edition.

- Kirkpatrick, L. A., and Hazan, C.** (1994). Attachment Styles And Close Relationships: A Four-Year Prospective Study. *Personal Relationsh.* 1, 123–142. Doi: 10.1111/J.1475-6811.1994.Tb00058.X.
- Kirkpatrick, L.A. Ve Shaver, P.R.** (1992). An Attachment-Theoretical Approach To Romantic Love And Religious Belief. *Article In Personality And Social Psychology Bulletin*, 18: 266.
- Köşkdere, A.A.** (2011). *Psikanalitik Psikoterapiler*. Tuna Matbaacılık. Ankara.
- Lee, C., Geiger-Brown, J., Beck, K.** (2016). Intentions And Willingness To Drive While Drowsy Among University Students: An Application Of An Extended Theory Of Planned Behavior Model. *Accid Anal Prev.* 93,113–23.
- Miller, N.** (1999). E.J. Graff Asks What Marriage Is For?
- Minuchin, S.** (1974). *Families And Family Therapy*. 3-16.
- Muris, P. ve diğerleri.** (2001). Self-Reported Attachment Style, Attachment Quality, And Symptoms Of Anxiety And Depression In Young Adolescents. *Personality and Individual Differences*, 30(5), 809-818.
- Noble, J. ve diğerleri.** (2011). *Textbook Of Primary Care Medicine*. London: Mosby. 3rd Edition: 57-63.
- Ogletree, S.** (2014). Gender Role Attitudes And Expectations For Marriage. *Journal of Research on Women and Gender*. Volume 5 :71.
- Ogunleye, A.** (2014). Effect of Parental Conflict and Divorce / Separation on Children's Attitude towards Marriage in Nigeria. *Journal of Culture, Society and Development*. Volume 4: 59.
- Okci, B.** (2017). *Cinsel Yönelimin Bağlanma Stilleri, Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Yönünden Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, B. Ö.** (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Stres Düzeyi, Stresle Baş etme Yöntemleri ve Farklı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- Park, S. S.** (2012). The Development Of The Marital Attitudes And Expectations Scale. *Colorado State University*. Colorado: 6-7.
- Parker, A.** (2011). *Marriage Has Evolved Over The Centuries*.
- Petrowski, K., Schmidt, S., Stöbel-Richter, Y., Strauß, B., and Brähler, E.** (2012). Attachment-related self evaluation and well-being in the elderly. *Psychother. Psychosom. Med. Psychol.* 62, 284–287. doi: 10.1055/s-0032-1314838.
- Petrowski, K., Schurig, S., Schmutzer, G., Brähler, E., Stöbel-Richter, Y.** (2015). Is It Attachment Style or Socio-Demography: Singlehood in a Representative Sample. *Frontiers in Psychology*, 6, 1738-1745.
- Piatkowski, S. L.** (2012). *An Exploration of Self-Concept and Life Satisfaction of Single Women*. Ph.D thesis, Department Communication, *Media and Theatre Arts*, Ypsilanti. 391.
- Polat K. ve İlhan T.** (2018). Evli Bireylerde Çift Uyumu ve Bazı Psikolojik Belirtilerin Benliğin Farklılaşması Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 8(50): 87-115.
- Rezadoust, K., Mombeni, I.** (2011). The relationship of income, graduation and other variables with delay in marriage among single employed woman. *Journal of applied counseling*, 1(1), 105–22.
- Roberstons, J & J.** (1969). John, 17 Months, 9 Days In A Residential Nursery.
- Robertson, J.** (1971). Young Children In Brief Separation: A Fresh Look *Psychoanalytic Study Of The Child*. 26: 264-315.

- Rosmalen, R.V. ve diğeri.** (2015). Ainsworth's Strange Situation Procedure: The Origin Of An Instrument. *Journal Of The History Of The Behavioral Sciences*. 51(3) : 264.
- Ross, L. R. & Spinner, B.** (2001). General And Specific Attachment Representations İn Adulthood: Is There A Relationship? *Journal Of Social And Personal Relationships*, 17, 645-767.
- Roth, K. L. ve diğeri.** (2014). Parental Conflict During Divorce as an Indicator of Adjustment and Future Relationships: A Retrospective Sibling Study. *Journal of Divorce and Remarriage*. 55(2): 130–135.
- Sarı, T.** (2016). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumunu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya: 204-216.
- Saunders, M. R. ve diğeri.** (1999). Parental divorce and premarital couple communication. *Journal of Family Psychology*, 13(1) 60-65.
- Schachner, D. A., Shaver, P. R., and Gillath, O.** (2008). Attachment style and long term singlehood. *Personal. Relationsh.* 15, 479–491. doi: 10.1111/j.1475-6811.2008.00211.x.
- Schindler, I., Fagundes, C. P., and Murdock, K. W.** (2010). Predictors of romantic relationship formation: attachment style, prior relationships, and dating goals. *Personal. Relationsh.* 17, 97–105. doi: 10.1111/j.1475-6811.2010.01255.x.
- Segrin, T. ve diğeri.** (2005). Social cognitive mediators and relational outcomes associated with parental divorce. *Journal of Social and Personal*. 22(3), 363-370
- Servaty, L. & Weber, K.** (2010). The Relationship Between Gender And Attitudes Towards Marriage. *Journal of Student Research*. University Of Wisconsin Stout. 11-14.
- Shaver, P. R. ve Mikulincer, M.** (2003). The Psychodynamics Of Social Judgements: An Attachment Theory Perspective. In J. P. Forgas, K. D. Williams, & W. Vonhippel, *Social Judgements: Implicit And Explicit Processes*. 85-114.
- Sholevar ve Schwoeri** (2003). *Textbook Of Family And Couples Therapy: Clinical Applications*.
- Stephanie C.** (2005). *Marriage, A History*. Viking Books.
- Sungur, M. Z.** (2017). *Aşk Evlilik Sadakatsizlik*, Büyükada Yayıncılık, İstanbul.
- Sümer, N. ve Güngör, D.** (1999). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14(44), 35-58.
- Van Der Horst, F.C.P & Van Der Veer, R.** (2009). Separation And Divergence: The Untold Story Of James Robertson's And John Bowlby's Theoretical Dispute On Mother-Child Separation. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*. Vol. 45(3):236–252.
- Willoughby** (2014). Using Marital Attitudes İn Late Adolescence To Predict Later Union Transitions. *Article in Youth & Society*. 46(3): 426-434.

EKLER

Sayfa

Demografik Bilgi Formu.....	66
Evlilikte Uyum Ölçeği	67
İlişki Ölçekleri Anketi.....	69
Etik kurul kararı	69

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:

2. Cinsiyet:

3. Çalışma durumunuz: Çalışıyorum ( ) Çalışmıyorum ( )

4. Aylık geliriniz: Çok Düşük ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( ) Çok Yüksek ( )

5. Anne-babanızın medeni durumu: Evli ( ) Boşanmış ( ) Ayrı ( )

İNÖNÜ EVLİLİK TUTUM ÖLÇEĞİ (İETÖ)

Aşağıda evliliğe ilişkin ifadeler yer almaktadır. Hiç bir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Sadece sizin nasıl düşündüğünüz önemlidir. Sizin görüş ve düşüncelerinize karşılık gelen seçeneği 1'den(hiç katılmıyorum), 5'e (kesinlikle katılıyorum) kadar derecelendirilmiş ölçek üzerinde (X) işareti ile belirtiniz. Lütfen ölçekte bulunan tüm ifadeleri değerlendiriniz. Katılımınız için teşekkür ederiz. Cinsiyetiniz: K ( ) E ( ) Yaşınız: .....

Madde No Hiç katılmıyorum

Nadiren katılıyorum

Biraz katılıyorum

Katılıyorum

Kesinlikle katılıyorum

1 Evlilik, hayatta karşılaşılan sorunları birlikte çözmeyi sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

2 Evliliğin, çiftler arasındaki sevgiyi artırdığını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

3 Evlilik, duygularımı paylaşacak birinin olmasını sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

4 Evliliğin, çiftler arasındaki güveni artırdığını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

5 Evlilik, duygusal açıdan doyurucu bir yaşam sunar. (1) (2) (3) (4) (5)

6 Evliliğin, çiftlere mutluluk getirdiğini düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

7 Evlilik, iki kişi arasında bağlılığın bir göstergesi olarak önemlidir. (1) (2) (3) (4) (5)

8 Evlilik, düzenli bir cinsel yaşam sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

9 Evliliğin, bana huzur getireceğine inanırım. (1) (2) (3) (4) (5)

10 Evliliğin, neslin devamı için önemli olduğunu düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

11 Evlilikle birlikte, kişinin sosyal çevresi genişler. (1) (2) (3) (4) (5)

12 Evliliğin, bireyin toplum içerisindeki saygınlığını artırdığını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

13 Evlilik, düzenli bir hayat sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

14 Evlilik, gereksiz harcamalar yapmayı engeller. (1) (2) (3) (4) (5)

15 Evlilik, sağlıklı bir cinsel yaşam sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

16 Evlilik, toplum içinde kendimi güvende hissetmemi sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

17 Evlilik olmadan tamamlanacak bir hayatın eksik olacağını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

18 Evlilik, gelirin planlı kullanılmasını sağlar. (1) (2) (3) (4) (5)

19 Evliliğin, rahat bir hayat sağlayacağını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

20 Evliliğin her insanın yaşaması gereken bir deneyim olduğuna inanırım. (1) (2) (3) (4) (5)

21 Evliliğin, insanı olgunlaştırdığını düşünürüm. (1) (2) (3) (4) (5)

İLİŞKİLER ÖLÇEĞİ ANKETİ (İÖA)

Ölçek maddeleri; Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni hiç Beni kısmen Tamamıyla tanımlamıyor tanımlıyor beni tanımlıyor

1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem. (Korkulu)
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız) 3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım. (Güvenli)
4. Bir başka kişiyle tam anlamıyla kaynaşıp bütünleşmek isterim.
5. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum. (Korkulu)
6. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.(Kayıtsız, Saplantılı)
7. İhtiyacım olduğunda yardıma koşacakları konusunda başkalarına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.
8. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum. (Saplantılı)
9. Yalnız kalmaktan korkarım. (Güvenli-t)
10. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim. (Güvenli)
11. Çoğu zaman, romantik ilişkide olduğum insanların beni gerçekten sevmediği konusunda endişelenirim.
12. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım. (Korkulu)
13. Başkalarının bana çok yaklaşması beni endişelendirir.
14. Duygusal yönden yakın ilişkilerim olsun isterim.
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır. (Güvenli)

16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.(Saplantılı)
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.
18. Başkalarıyla tam olarak kaynaşıp bütünleşme arzum bazen onları ürkütüp benden uzaklaştırıyor.
19. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli. (Kayıtsız)
20. Birisi bana çok fazla yakınlaştığında rahatsızlık duyarım.
21. Romantik ilişkide olduğum insanların benimle kalmak istemeyeceklerinden korkarım.
22. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim. (Kayıtsız)
23. Terk edilmekten korkarım.
24. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder. (Korkulu) 25. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum. (Saplantılı)
26. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim. (Kayıtsız)
27. İhtiyacım olduğunda insanları yanımda bulacağımı biliyorum.
28. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım. (Güvenli-t)
29. Romantik ilişkide olduğum insanlar, genellikle onlarla, benim kendimi rahat hissettiğimden daha yakın olmamı isterler.
30. Başkalarıyla yakınlaşmayı nispeten kolay bulurum.

ETİK KURUL KARARI

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/10/2019-6100

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044
Konu : Anket hk.

Sayın Fıdan MAJIDOVA

Enstitümüz Y1616.010008 numaralı Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencilerinden Fıdan MAJIDOVA'nın "BAĞLANMA STİLİ İLE EVLİLİĞE YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" adlı tez çalışması gereği "İlişkiler Ölçeği", "Demografik Bilgi Formu" ve "İnönü Evlilik Tutum Ölçeği" ile ilgili anketleri 07.05.2019 tarih ve 2019/07 İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyon Kararı ile etik olarak uygun olduğuna karar verilmiştir. Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BE8R3L75L>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba SÜNNETÇİ
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Fidan MAJİDOVA

Doğum Tarihi: 1994

Doğum Yeri : Azerbaycan

E-mail : fidanmva2@gmail.com

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Aile Danışmanlığı – 2015

Lisans : Bakü Devlet Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü – 2011

İş Deneyimi : Doctors Academy Psikoterapi Kliniği, Stajyer Psikolog – Şubat 2018 – Ağustos 2018

